

Matalan kynnyksen liikunnallinen iltapäivätoiminta

Easysport-hankkeen toteuttaminen ja kehittäminen vuosina 2010–2013

Liikuntavirasto
HELSINKI

Hanna-Mari Maijala • Sanna Pasanen

**MATALAN KYNNYKSEN
LIKUNNALLINEN ILTAPÄIVÄTOIMINTA**
Easysport-hankkeen toteuttaminen ja kehittäminen
vuosina 2010–2013

Hanna-Mari Maijala & Sanna Pasanen

**LIKES-tutkimuskeskus
2015**

Matalan kynnyksen liikunnallinen toiminta – Easysport-hankkeen toteuttaminen ja kehittäminen vuosina 2010–2013

Hanna-Mari Maijala & Sanna Pasanen

Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 300

ISBN (pdf) 978-951-790-381-3

ISSN 2342-4788

Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö LIKES

Jyväskylä 2015

Kannen kuva: Ghia Fieandt

TIIVISTELMÄ

Helsingissä toteutettiin vuosien 2010–2013 aikana liikunnallista iltapäivätoimintaa nimeltä *Easysport*. Toiminnan tarkoituksena oli tarjota helposti saatavilla olevaa, edullista tai kokonaan maksutonta harrasteliikuntaa helsinkiläisille alakouluikäisille lapsille. Toiminta toteutettiin yhteistyössä kunnan eri hallintokuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Hankkeen rahoittaja oli Helsingin kaupunki ja toiminnan koordinoija Helsingin liikuntavirasto. *Easysport*-toiminta perustui Helsingin kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteisiin (LASU) 2009–2012.

Käytännön liikuntatoiminnan toteuttivat useimmiten liikunta- ja urheiluseurat mutta myös muut palveluntarjoajat, joiden toimintamuotona oli liikunta. Enimmillään liikuntatoimintaa toteutti 27 eri palveluntarjoajaa. Liikuntaryhmät järjestettiin pääosin koulujen tiloissa. Liikunnallisen iltapäivä- ja aamutoiminnan mahdollisti Helsingin opetusviraston päätös, jossa koulun ulkopuoliset tahot saivat järjestää toimintaa koulun tiloissa ennen kello 17.

Tämän selvityksen tarkoituksena on kuvata *Easysport*-toiminnan toteuttamista kunnan ja järjestötoimijoiden välisessä yhteistyössä. Erityisenä kiinnostuksen kohteena ovat eri toimijatahojen roolit ja tavoitteet *Easysport*-toiminnalle. Lisäksi kartoitettiin toiminnan kohderyhmiä, toiminnan markkinointia, osallistujien tavoittamista sekä toiminnan toteuttamisen onnistumisia ja ongelmia. Selvitystä varten haastateltiin yhteensä 19 henkilöä ja kahdeksassa *Easysport*-ryhmässä toteutettiin osallistuvaa havainnointia. Selvityksen aiheistona hyödynnettiin myös Helsingin liikuntavirastosta saatuja *Easysport*-toiminnan tilastoja vuosilta 2010–2013.

Haastattelujen perusteella keskeinen *Easysport*-toimintamallin tavoite oli tarjota alakouluikäisille lapsille matalan kynnyksen liikuntatoimintaa. Matalalla kynnyksellä tarkoitettiin sitä, että toimintaan osallistuminen oli lapsille mahdollisimman helppoa, ilman erityisiä edellytyksiä ja vaatimuksia. Myöskään lasten vanhemmilta ei vaadittu mitään, vaan lapset osallistuivat toimintaan useimmiten kavereiden innostamina. *Easysport*-ryhmissä liikkui paljon maahanmuuttajataustaisia lapsia, ja laajoiksi *Easysport*-toiminnan tavoitteiksi nimettiin myös suvaitsevaisuuden lisääminen ja kotoutumisen tukeminen.

Keskeistä matalan kynnyksen toiminnassa oli haastateltavien mukaan liikuntakerhojen maksuttomuus. Monessa haastattelussa mainittiin, että pääkaupunkiseudun urheiluseuratoiminta oli liian kallista useille perheille. Toimintaan osallistumista tuki monen haastateltavan mukaan myös se, että toiminta toteutettiin koulun tiloissa. Vanhempien luottamus koulussa toteuttavaan toimintaan on suuri. Tämä korostui erityisesti maahanmuuttajataustaisissa perheissä, joille urheiluseuran toimintakäytännöt ovat vieraampia.

Erityistä tukea tarvitseville lapsille räätälöitiin kohdennettuja *Easysport*-ryhmiä, joissa oli osin erilaiset tavoitteet ja toimintaperiaatteet kuin muussa *Easysport*-toiminnassa. Yhteistyötä erityistä tukea tarvitsevien lasten tavoittamiseksi kehitettiin opetusviraston, sosiaali- ja terveysviraston sekä koulujen kanssa. Kohdennetun toiminnan parissa olevien lasten tarpeissa korostui erityisesti ryhmän turvallinen ilmapiiri.

SISÄLLYS

1	SELVITYKSEN TARKOITUS.....	6
2	TAUSTALLA HELSINGIN KAUPUNGIN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI-SUUNNITELMA.....	7
3	HELSINGIN LIIKUNTAVIRASTON HANKKEET HYVINVOINTISUUNNITELMASSA 2009–2012	8
4	EASYSPOORT-TOIMINNAN TOTEUTTAMINEN.....	10
5	EASYSPOORT-TOIMINTAMUODOT JA OSALLISTUJAT	15
	5.1 Säännöllinen toiminta: yleisryhmät, lajiryhmät, kohdennetut ryhmät	17
	5.2 Loma-aikojen toiminta.....	17
6	EASYSPOORT-TOIMINTAMALLIN MUODOSTUMINEN	18
7	EASYSPOORT-TOIMINNAN TAVOITTEET	19
	7.1 Easysport-ryhmien toteuttamiseen liittyvät tavoitteet.....	19
	7.2 Easysport-toiminnan tavoitteet osallistujille.....	20
	7.3 Easysport-toiminnan kehittämiseen liittyvät tavoitteet.....	23
8	EASYSPOORT-TOIMINNAN KOHDERYHMÄT.....	25
9	EASYSPOORT-TOIMINNAN MARKKINOINTI JA TAVOITTAMISEN VÄYLÄT.....	27
10	EASYSPOORT-TOIMINTA PAIKAN PÄÄLLÄ NÄHTYNÄ.....	31
	10.1 Lajilähtöiset ja aikuisjohtoiset ryhmät	31
	10.2 Laji- ja lapsilähtöiset ryhmät	33
	10.3 Aikuisjohtoiset yleisliikuntaryhmät.....	33
	10.4 Lapsilähtöiset yleisliikuntaryhmät.....	34
11	EASYSPOORT-TOIMINNAN ONNISTUMISET.....	36
	11.1 Lasten ja nuorten tavoittaminen toiminnan pariin.....	36
	11.2 Positiivinen palaute Easysport-toiminnasta.....	37
	11.3 Lasten osallisuuden vahvistuminen.....	38
	11.4 Poikkihallinnollinen ja sektoreiden rajat ylittävä yhteistyö	39
	11.5 Easysport-toiminnan hyödyt urheiluseuroille.....	41
12	EASYSPOORT-TOIMINNAN ONGELMAT	43
	12.1 Yhteistyö kaupungin hallintokuntien kanssa	43
	12.2 Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa	44
	12.3 Yhteistyö koulujen kanssa	47
	12.4 Ongelmat Easysport-ryhmien ohjaamisessa	50

12.5	Eri toimijoiden erilaiset tavoitteet ja toimintaperiaatteet	52
12.6	Easysport-hankkeen projektiluontoisuus	53
12.7	Muita ongelmia.....	54
13	NÄKYMIÄ MATALAN KYNNYKSEN LIIKUNNALLISEN TOIMINTA- KULTTUURIN KEHITTÄMISEEN	55
	LÄHTEET JA AINEISTO	59

1 SELVITYKSEN TARKOITUS

Helsingissä toteutettiin vuosien 2010–2013 aikana matalan kynnyksen liikunnallista iltapäivätoimintaa (Easysport). Tarkoituksena oli tarjota helposti saatavilla olevaa, edullista tai kokonaan maksutonta harrasteliikuntaa alakouluikäisille lapsille Helsingin eri alueilla. Easysport-toiminta perustui Helsingin kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan (LASU) 2009–2012. Toiminta toteutettiin yhteistyössä kunnan eri hallintokuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Enimmillään liikuntatoimintaa toteutti 27 eri palveluntarjoajaa (urheiluseuraa tai muuta järjestöä). Helsingin kaupunki rahoitti hanketta, ja sitä koordinoi Helsingin kaupungin liikuntavirasto. Liikuntatoiminta järjestettiin pääosin koulujen tiloissa.

Säännöllisiä viikoittain kokoontuvia Easysport-liikuntaryhmiä toteutettiin lukukausittain vuosien 2010–2013 aikana 104–146 kappaletta. Liikuntaryhmistä suurin osa oli tarkoitettu 3.–6-luokkalaisten. Käyntikertoja oli enimmillään 21 641 lukukauden aikana (kevät 2013). Loma-aikojen toimintaan osallistui vuosina 2011–2013 yhteensä 8 351 lasta.

Kohdennetulla Easysport-toiminnalla tarkoitetaan liikuntaryhmiä, jotka on räätälöity tiettyjen kohderyhmien tarpeisiin, esimerkiksi painonhallintaryhmä ja liikuntaryhmä kuulovammaisille. Vuosien 2011–2013 aikana oli käynnissä 6–12 kohdennettua ryhmää, joihin osallistui enimmillään 198 lasta (syksy 2012).

Tämän selvityksen tarkoituksena on kuvata matalan kynnyksen Easysport-liikuntatoiminnan toteuttamista kunnan ja järjestötoimijoiden välisessä yhteistyössä. Erityisenä kiinnostuksen kohteena ovat eri tahojen roolit ja tavoitteet Easysport-toiminnalle. Lisäksi kartoitetaan toiminnan kohderyhmiä, toiminnan markkinointia, osallistujien tavoittamista sekä toiminnan toteuttamisen onnistumisia ja ongelmia. Raportin aluksi käydään läpi perustiedot ja lähtökohdat Easysport-toiminnalle: Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (2009–2012), toiminnan toteuttajatahot sekä eri tahojen tehtävät ja roolit.

Keväällä 2013 selvitystä varten haastateltiin kymmenen toimijaa. Kaksi haastateltavaa työskenteli kaupungin virastoissa (opetusvirasto ja liikuntavirasto), neljä toimi koordinaattorina tai toiminnanjohtajana urheiluseurassa, lajiliitossa tai muussa järjestössä. Lisäksi haastateltiin kolmea liikunnanohjaajaa ja yhtä koulukuraattoria. Kahdeksalla haastateltavalla oli kokemusta Easysport-ryhmien ohjaamisesta. Syksyllä 2013 haastateltiin vielä neljää luokanopettajaa ja yhtä liikunnanopettajaa sekä neljää toiminnan ohjaajaa. Lisäksi kahdeksassa Easysport-ryhmässä tehtiin osallistuvaa havainnointia.

Yhteensä haastateltiin 19 henkilöä. Haastattelut kestivät 45 minuutista kahteen tuntiin. Selvityksen aineistona hyödynnettiin myös Helsingin liikuntavirastosta saatuja säännöllisen Easysport-toiminnan tilastoja (osallistujien, liikuntaryhmien, käyntikertojen ja palveluntarjoajien lukumäärät) vuosina 2010–2013. Tilastojen perusteella tarkasteltiin myös eri luokka-asteille suunnattujen liikuntaryhmien määriä. Lisäksi tarkasteltiin loma-aikojen tilastoista osallistujien ja käyntikertojen lukumääriä. Maksuttomien ja maksullisten ryhmien määrät sekä ryhmien toteutuspaikat Helsingissä saatiin Easysport-esitteestä (syksy 2012).

2 TAUSTALLA HELSINGIN KAUPUNGIN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA

Helsingin kaupunginvaltuusto hyväksyi 4.11.2009 uudelle valtuustokaudelle lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman. Hyvinvointisuunnitelman taustalla oli uudistettu lastensuojelulaki (L417/2007, 12 §), joka velvoittaa kuntaa tekemään suunnitelman siitä, miten lasten ja nuorten hyvinvointia sekä lastensuojelupalveluita edistetään.

Hyvinvointisuunnitelman päätavoite oli tukea kaikkien helsinkiläisten lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä hyvinvointia tulevina vuosina. Suunnitelmassa huomioitiin sekä suomen- ja ruotsinkieliset että maahanmuuttajataustaiset ja monikulttuuriset lapset ja nuoret. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi suunnitelmassa painotettiin hyvien, kaikille suunnattujen peruspalveluiden toimivuutta. Lisäksi korostettiin sekä kohdennettujen ehkäisevien että kohdennettujen korjaavien palveluiden merkitystä. Keskeisiksi tekijöiksi mainittiin kokonaisvaltainen ja varhainen tuki, minkä toteuttamisessa otetaan huomioon moniammatillinen näkökulma. Eri kunnan hallintokuntien lisäksi yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa koettiin tärkeäksi.

Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia uhkaaviksi tekijöiksi hyvinvointisuunnitelmassa mainittiin mielenterveysongelmat, päihdeongelmat, lapsiperheiden ja maahanmuuttajien köyhyys ja terveysongelmat. Maahanmuuttajataustaisen lasten ja nuorten määrän todettiin lisääntyvän huomattavasti tulevaisuudessa, mikä aiheuttaa uudenlaisia tarpeita ja huomioon otettavia seikkoja. Terveysongelmista esiin nostettiin erityisesti lasten ylipaino.

Lisäksi huolta aiheutti lasten ja nuorten vapaa-ajan vietto. Hyvinvointisuunnitelman mukaan alakouluikäiset viettävät yhä enemmän aikaa kauppakeskuksissa. Toisaalta osa lapsista kokee suhteettoman paljon kiireen ja väsymyksen kokemuksia liian aikataulutetun ja suorittavan elämäntyylin seurauksena. Myös uusmedia nostettiin esiin suunnitelmassa. Sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen ja verkkoympäristössä kohdattu haitallinen materiaali aiheuttavat yhä enemmän pahoinvointia lapsille ja nuorille. Hyvinvointisuunnitelman mukaan lasten ja nuorten päihdekokeilut ovat aikaistuneet. Lisäksi mainittiin lasten ja vanhempien yhteisen ajan vähyys. Tästä esimerkkinä suunnitelmassa todettiin työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen vaikeus.

Lapsiperheiden hyvinvoinnin eriytyminen koettiin hyvinvointisuunnitelmassa ongelmaksi. Pienituloisten lapsiperheiden määrä lisääntyy. Erityisenä huolenaiheena pidettiin yksinhuoltajien ja maahanmuuttajataustaisten perheiden köyhyyttä. Lisäksi hyvinvointisuunnitelman mukaan monilla perheillä on pääkaupunkiseudulla ohut sosiaalinen verkosto ja perheet kokevat yksinäisyyttä. (LASU 2009–2012.)

3 HELSINGIN LIIKUNTAVIRASTON HANKKEET HYVINVOINTISUUNNITELMASSA 2009–2012

Helsingin kaupunginhallitus päätti rahoituksen myöntämisestä yhteensä 11 kärkihankkeelle, jotka perustuivat Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteisiin (kuvio 1). Liikuntaviraston (Liv) hankkeet (Easysport, Painonhallinta, Fun Action ja Drop Out) olivat mukana kolmannen hyvinvointitavoitteen ensimmäisessä kärkihankkeessa. Kyseisen kärkihankkeen yhteisenä tavoitteena oli lasten ja nuorten osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen. Menestystekijänä mainittiin vuorovaikutus- ja tunnetaidot tasapainoisen kasvun voimavaraksi. Kärkihankkeessa painotettiin jokaisen lapsen mahdollisuutta yhteen harrastukseen vanhempien sosioekonomisesta tilanteesta riippumatta. Lisäksi haluttiin kehittää loma-ajan toimintaa hallintokuntien ja järjestöjen kanssa yhteistyössä. Tavoitteiden saavuttamiseksi painotettiin hallintokuntien yhteistyötä, lapsilähtöistä näkökulmaa ja erityisoppilaiden tarpeiden huomioimista. Erityistä tukea tarvitsevana ryhmänä mainittiin 3.–6.-luokkalaiset lapset. Kärkihanke toteutettiin yhteistyössä seuraavien Helsingin kaupungin hallintokuntien kanssa: nuorisoasiainkeskus (Nk) (päävastuu), opetusvirasto (Opev) (päävastuu), sosiaalivirasto (Sosv) (1.1.2013 alkaen sosiaali- ja terveystieteiden virasto Sote), kulttuurikeskus (Kulke), tietokeskus (Tieke) ja kirjasto (Kir). Kärkihankkeen raportointi tehtiin yhteistyössä eri hallintokuntien kanssa.

III TAVOITE: LASTEN JA NUORTEN OSALLISUUS JA YHTEISÖLLISYYS VAHVISTUVAT		
Menestystekijä: Vuorovaikutus- ja tunnetaidot lasten ja nuorten tasapainoisen kasvun voimavaraksi		
KÄRKIHANKE 1: Tuotetaan lapsille ja nuorille iltapäivisin ja loma-aikoina tarjottavaa mielekästä toimintaa.	KUVAUS: 1.1 Jokaiselle lapselle ja nuorelle pyritään turvaamaan yksi kiinnostava harrastus vanhempien sosioekonomisesta tilanteesta riippumatta. - Luodaan malleja harrastetoiminnan tarjoamiseen tasapuolisesti kaikille lapsille ja nuorille hallintokuntien yhteistyönä. - Kaikilla asuinalueilla kehitetään 3.–6.-luokkalaisille lapsille iltapäivisin tarjottavaa harraste- ja kerhotoimintaa lasten, vanhempien, hallintokuntien ja järjestöjen yhteistyönä erityisesti lapsia itseään kuullen. Otetaan huomioon erityisoppilaiden tarpeet. 1.2 Loma- ja kesä-ajan toimintaa kehitetään hallintokuntien ja järjestöjen kanssa yhteistyössä.	Vastuu: <u>Nk, Opev, Sosv¹, Kulke, Liv, Tieke</u> <u>Opev, Nk, Kulke, Liv, Kirj, Sosv¹</u> <u>Nk, Opev, Kulke, Liv</u>

¹1.1.2013 alkaen Sote

KUVIO 1 Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (2009–2012) hyvinvointitavoite III.

Rahoitusta myönnettiin Helsingin liikuntaviraston neljälle hankkeelle (Easysport, Painonhallinta, Fun Action ja Drop Out) vuosittain 410 000 euroa LASU-kauden 2010–2012 aikana. Rahoituksen ansiosta liikuntavirastoon palkattiin lasten liikunnan kehittäjä sekä kaksi lasten liikunnan ohjaajaa. Lisäksi vuodelle 2013 myönnettiin samansuuruinen erillismääräraha (410 000 euroa). Tällöin rahoitus jaettiin fyysistä aktiivisuutta ja hyvinvointia tukeviin liikuntapalveluihin (300 000 euroa) sekä kohdennettujen liikuntapalveluiden kehittämiseen (110 000 euroa). Vuonna 2014 Easysport-toimintamalli vakiintui liikuntaviraston vakituiseksi toiminnaksi.

4 EASYSPOORT-TOIMINNAN TOTEUTTAMINEN

Easysport-toiminta toteutettiin yhteistyössä eri hallintokuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa (kuvio 2).

KUVIO 2 Easysport-toiminnan keskeiset yhteistyötahot vuosina 2010–2013.

Helsingin kaupunki

Helsingin kaupunki rahoitti lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan perustuvia kärkihankkeita. Liikuntaviraston neljä hanketta – Easysport, Painonhallinta, Fun Action ja Drop Out – olivat mukana kolmannen hyvinvointitavoitteen ensimmäisessä kärkihankkeessa viiden muun hallintokunnan hankkeen kanssa. Mukana kärkihankkeessa olivat myös nuorisosaiaikeskus, opetusvirasto, kulttuurikeskus, kirjasto ja sosiaali- ja terveystieteiden virasto.

Hankkeen ohjausryhmä, kolleegio, seurantaryhmä ja työryhmä

Hankkeen ohjausryhmän muodostivat mukana olevien hallintokuntien osastopäälliköt. Ohjausryhmän puheenjohtajuus oli nuorisosaiaikeskuksella. Linjajohtajataso edustajat kaikista kärkihankkeista muodostivat kolleegion sekä virastopäälliköt hankkeen seurantaryhmän. Hankkeen työryhmään kuului edustaja liikuntavirastosta, opetusvirastosta, nuorisosaiaikeskuksesta, kulttuurikeskuksesta, kirjastosta, leikkipuistosta ja Helsingin NMKY:stä. Eri hallintokuntien yhteistyön tavoit-

teenä oli matalan kynnyksen harrastetoiminnan toteuttaminen ja kohderyhmän tavoittaminen toiminnan pariin LASUn linjausten mukaisesti. Hankekokonaisuudessa mukana olevat hallintokunnat tekivät hankesuunnitelman ja raportoinnin yhdessä.

Helsingin liikuntaviraston liikunnanohjausosasto

Hanketta koordinoi Helsingin liikuntaviraston liikunnanohjausosasto. Liikuntaviraston LASU-hankkeissa työskenteli yhteensä kolme päätoimista työntekijää. Koordinointi piti sisällään yhteistyöverkoston rakentamista ja Easysport-palvelupaketin kokoamista. Toisin sanoen liikuntavirasto etsi palveluntuottajia, joilla oli samansuuntaiset tavoitteet kuin LASUssa, ja kouluja, jotka olivat kiinnostuneita tarjoamaan Easysport-toimintaa oppilailleen. Lisäksi liikuntavirasto oli vastuussa palveluntarjoajien palkkioiden maksamisesta, toiminnan markkinoinnista, ohjaajien koulutuksista ja toiminnan tilastoinnista (kävijämäärät, toteutuneet ryhmät, säännöllisen toiminnan, leirien ja tapahtumien määrät). Myös hankkeen seuranta ja raportointi sekä mentoritoiminnan kehittäminen kuuluivat liikuntavirastolle. Kohdennettuja Easysport-ryhmiä ohjasivat pääasiassa liikuntaviraston liikunnanohjaajat. Liikuntaviraston liikunnanohjaajat myös toteuttivat loma-aikojen liikuntatoimintaa. Liikuntaviraston liikunnanohjaajat ohjasivat vain muutamia säännöllisiä Easysport-ryhmiä. Suurimmaksi osaksi ohjauksesta vastasivat kolmannen sektorin toimijat (urheiluseurat ja muut järjestöt). Myös lasten ja nuorten matalan kynnyksen harrasteliikunnan merkityksen korostaminen eri foorumeissa, erityisesti kaupungin hallinnossa, oli liikuntaviraston tärkeä tehtävä.

Palveluntarjoajat

Urheiluseurojen ja muiden järjestöjen liikunnanohjaajat toteuttivat pääosan Easysport-toiminnasta: säännölliset iltapäivä- tai aamupäiväryhmät keväällä ja syksyllä sekä loma-aikojen leirit ja tapahtumat. Palveluntarjoajat ja niiden syksyllä 2013 toteuttamat liikuntaryhmät on lueteltu taulukossa 1. Palveluntarjoajat olivat päävastuussa toiminnan organisoimisesta eli yhteistyöstä koulujen kanssa sekä ohjaajien ja sijaisten hankkimisesta ja palkkaamisesta. Palveluntarjoaja päätti, oliko toiminta lajilähtöistä vai yleisesti monipuolista liikuntataitoja edistävää toimintaa, kuinka suuri liikuntaryhmä voi olla ja onko mukana yksi vai kaksi ohjaajaa, tilojen koko ja koulujen toiveet huomioon ottaen. Lisäksi palveluntarjoajat olivat vastuussa kävijämäärien tilastoinnista ja tilastojen toimittamisesta liikuntavirastolle. Ne myös laskeuttivat liikuntavirastoa ohjatuista tunneista, osallistuivat koulutuksiin ja välittivät palautetta toiminnasta hankkeen koordinaattorille.

Urheiluseurojen lisäksi toimintaa toteuttivat 09 Helsinki Human Rights -säätio (09 HHR), Sirkus Helsinki, Parkour Akademia, Helsinki Martial Arts, Kallion seurakunta, Merihakaseura sekä Sivuun Ensemble-kollektiivi. Liikuntavirasto ja 09 HHR-säätio koordinoivat yhdessä Easysport-toimintaa. Säätio järjesti itsenäisesti omat ryhmänsä (yhteydenotot kouluihin, ajankohtien sopiminen ja ohjaajien rekrytoiminen) ja hankki ohjaajia kouluille. 09 HHR -säätio rahoitti järjestämänsä Easysport-

toiminnan Raha-automaattiyhdistyksen, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Helsingin sosiaali- ja terveystieteiden avustuksilla.

TAULUKKO 1 Palveluntarjoajat ja niiden liikuntaryhmät vuoden 2013 syksyllä.

PALVELUNTARJOAJA	LIIKUNTARYHMIEN MÄÄRÄ
09 Helsinki Human Rights -säätiö	29
FC Kontu ry	16
HNMKY	15
If Gnistan ry	11
Pakilan Visa ry	6
FC POHU ry	5
HIFK jr HOCKEY ry	5
SAPA ry	5
Circus Helsinki ry	4
IFK Handboll Helsingfors ry	4
Voimisteluseura Helsinki ry ja Parkour Akatemia	4
WAU ry	3
Alppilan Salamat	3
SKUL ry	3
Helsingin Paini-Miehet ry	2
Helsingin taitoluisteluklubi ry	2
Kallion seurakunta ja Merihakaseura	2
PuMa Volley ry	2
Voimisteluseura Kieppi ry	2
Oulunkylän Kiekko-kerho ry	1
Pitäjänmäen Tarmo	1
Sivuun Ensemble (tanssijoiden kollektiivi)	1
Smash Tennis ry	1
SSV ry	1
Viikingit jääkiekko ry	1

Koulut

Koulut antoivat tilat ja välineet Easysport-toiminnan toteuttamiselle. Ryhmien aika-taulut neuvoteltiin yhdessä koulun johdon kanssa. Toiminta järjestettiin koulujen tarpeista käsin. Koulut määrittivät, missä tilassa ja milloin toiminta toteutettiin sekä minkälaisia sääntöjä ja toimintatapoja noudatettiin. Koulun henkilökunnan kanssa keskusteltiin myös toiminnan kohderyhmistä ja erityistarpeista. Koulu markkinoi monin eri tavoin Easysport-toimintaa oppilailleen. Monissa kouluissa Easysport-ryhmiä markkinoitiin Wilman (kodin ja koulun sähköisen tiedotusjärjestelmän) kautta. Osassa kouluista yhteistyö urheiluseurojen ja liikuntaviraston kanssa oli tiivistä. Joissakin kouluissa opettajat olivat Easysport-ohjaajien tukena selvittämässä tilanteita, mikäli ryhmässä oli käytösongelmia. Joissakin erityistä tukea tarvitsevien lasten ryhmissä koulun opettaja tai avustaja oli mukana ohjaamassa ryhmää Easysport-ohjaajan kanssa.

Helsingin kaupungin opetusvirasto

Opetusvirasto oli mukana samassa kärkihankkeessa liikuntaviraston kanssa. Edellytys Easysport-toiminnan toteuttamiselle oli Helsingin kaupungin opetusviraston vuonna 2010 tekemä virallinen päätös siitä, että koulun ulkopuoliset toimijat saavat käyttää koulun vapaana olevia tiloja myös ennen kello 17. Näin ollen Easysport-toimintaa voitiin järjestää heti lasten koulupäivän päätyttyä. Opetusvirasto, liikuntavirasto ja sosiaali- ja terveystieteiden virasto toteuttivat yhteistyössä erityistä tukea tarvitseville lapsille kohdennettua Easysport-toimintaa (ks. tarkemmin luku 5.1). Lisäksi opetusviraston hanketyöntekijä ohjasi liikuntaviraston työntekijöitä niille kouluille, joilla oli kiinnostusta ja tarvetta järjestää kohdennettuja Easysport-ryhmiä.

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden virasto

Sosiaali- ja terveystieteiden virasto oli mukana samassa hyvinvointitavoitteessa ja kärkihankkeessa liikuntaviraston kanssa. Sosiaali- ja terveystieteiden virasto ja liikuntavirasto toteuttivat yhteistyössä kaksi liikuntaryhmää lastensuojelun sijaishuollossa oleville lapsille vuonna 2012 ja kevätkaudella 2013.

Lajiliitot

Easysport-toimintaa toteutettiin yhteistyössä kahden valtakunnallisen lajiliiton kanssa. Suomen Palloliitto oli mukana Easysport-hankkeessa vuosina 2010–2012. Liikuntavirasto tuki Palloliittoa 84 500 eurolla. Tuella palkattiin Palloliittoon työntekijä, joka koordinoi neljän jalkapalloseuran Easysport-toimintaa. Koordinointiin kuului toiminnan toteuttamisen ohjeistaminen, ohjaajien palkan maksaminen ja tilastojen kokoaminen yhteistyöseurojen toiminnasta. Palloliitto järjesti myös kaksi yhden päivän koulutusta jalkapalloseurojen Easysport-ohjaajille. Lisäksi yhteistyöseurat saivat molempina vuosina liikuntavälineitä ja -varusteita. Seurat pystyivät laskuttamaan myös Easysport-toiminnan markkinointikuluja Palloliiton kautta. Mukana olleet seurat olivat IF Gnistan, Malmin Palloseura, Puotinkylän Valtti ja FC POHU. Palloliitto vakuutti yhteistyöseurojen Easysport-ryhmissä liikkuneet lapset.

Palloliiton koordinaatियोhteistyön tavoitteena oli, että jalkapalloseurojen ja liikuntaviraston välisestä yhteistyöstä tulisi vakituista toimintaa. Syksyllä 2013 yhteistyötä liikuntaviraston kanssa jatkoi kolme jalkapalloseuraa (FC Kontu, IF Gnistan ja FC POHU). Palloliiton koordinaatियोhteistyön tuloksena tavoiteltiin myös tiiviimpää yhteistyötä sosiaali- ja terveystaviraston kanssa. Lisäksi Palloliitto pyrki leviättämään toimintamallia kunnan ja urheiluseuran yhteistyöstä muihin Suomen suuriin ja keskisuuriin kaupunkeihin.

Suomen Jääkiekkoliitto ja liikuntavirasto toteuttivat yhteistyössä Easyhockey-toimintaa. Tarkoituksena oli tarjota jääkiekon pelaamisen mahdollisuus lapsille ja nuorille, joilla ei ole lisenssiä jääkiekkoseuraan. Easyhockey on Jääkiekkoliiton oma tuote, joten sen toteuttaminen poikkesi hieman muusta Easysport-toiminnasta. Toisin kuin muut Easysport-ryhmät, kolme käynnissä olevaa Easyhockey-ryhmää toteutettiin ilta-aikaan eikä heti koulupäivän päättymisen jälkeen. Lisäksi kohde-ryhmä oli laajempi: 10–18-vuotiaat lapset ja nuoret.

Liikuntavirasto neuvotteli myös Lentopallo- ja Koripalloliiton kanssa yhteistyöstä Easysport-hankkeessa. Lajiliitot edesauttoivat ja tukivat liikuntaviraston ja niiden jäsenseurojensa yhteistyötä, jotka olivat kiinnostuneita olemaan mukana hankkeessa.

Helsingin opettajankoulutuslaitos

Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos toteutti koulutusta Easysport-liikuntaryhmien ohjaajille ja koordinaattoreille. Kaksi koulutuspakettia järjestettiin vuoden 2012 syksyllä ja 2013 keväällä. Painopistealueena olivat lapsen yksilöllinen kohtaaminen sekä lapsilähtöisyyden huomioiminen liikuntaryhmien ohjaamisessa.

Easysport-kehittäjien työryhmä

Easysport-kehittäjien työryhmä käynnistettiin toukokuussa 2013. Mukana oli liikuntaviraston lisäksi FC Kontu, IF Gnistan, HNMKY ja WAU ry. Ryhmän tarkoituksena on parantaa Easysport-toiminnan laatua tukemalla ja kehittämällä ohjaajien työskentelyä. Liikuntaviraston ja palveluntarjoajien ohjaajat toimivat jatkossa mentoreina ja vierailevat eri ryhmissä. Tarkoitus on, että ohjaajat eivät jää yksin ryhmien ohjaamiseen liittyvien mahdollisten ongelmien kanssa. Lisäksi uusille ohjaajille halutaan antaa mahdollisimman hyvät edellytykset ryhmien ohjaamiselle.

5 EASYSPOORT-TOIMINTAMUODOT JA OSALLISTUJAT

Easysport-toimintaa järjestettiin pääosin iltapäivisin koulupäivän jälkeen. Ryhmät toteutettiin enimmäkseen koulujen tiloissa tai koulujen lähellä olevissa liikuntapaikoissa. Lapsilla oli mahdollisuus tulla mukaan ryhmiin milloin tahansa ilman sitoutumista koko kaudeksi. Pääsääntöisesti ryhmiin ei tarvinnut ilmoittautua. Säännölliset ryhmät kokoontuivat kerran viikossa syyskuusta joulukuuhun ja tammikuusta toukokuuhun. Lisäksi koulujen loma-aikoina toteutettiin tapahtumia sekä leirejä.

Easysport-ryhmiä toteutettiin ympäri Helsinkiä (kuva 1). Kevätlukukaudella 2012 Easysport-toimintaa järjestettiin 19 peruspiirissä, kun Helsingin peruspiirejä on yhteensä 33. Maksuttomia ryhmiä järjestettiin eniten Malmin, Mellunkylän ja Latokartanon peruspiireissä.

KUVA 1 Helsingin peruspiirit, joissa järjestettiin maksutonta Easysport-toimintaa kevätkaudella 2012.

Säännöllisiä viikoittain kokoontuvia liikuntaryhmiä toteutettiin lukukausittain (kevät tai syksy) 104–146 kappaletta vuosien 2010–2013 aikana (taulukko 2). Liikuntaryhmistä suurin osa kohdistettiin 3.–6.-luokkalaisille (taulukko 3). Käyntikertoja oli enimmillään 21 641 lukukaudessa (kevät 2013). Tiettyjen kohderyhmien tarpeisiin kohdennettua Easysport-toimintaa oli vuosien 2011–2013 aikana 6–12 ryhmässä, joihin osallistui 109–198 lasta lukukaudessa (taulukko 4). Loma-aikojen toimintaan (hiihto- ja kesäloma) osallistui vuosina 2011–2013 yhteensä 8 351 lasta (taulukko 5).

TAULUKKO 2 Säännöllisen Easysport-toiminnan liikuntaryhmien, osallistujien, käyntikertojen ja palveluntarjoajien lukumäärät lukukausittain vuosina 2010–2013.

Lukukausi	Liikuntaryhmät	Osallistujat	Käyntikerrat	Palveluntarjoajat
Syksy 2010	104	1 588	10 034	24
Kevät 2011	106	1 847	14 079	26
Syksy 2011	131	1 926	12 626 ¹	25
Kevät 2012	132	1 996	18 266	27
Syksy 2012	137	2 013	20 257	21
Kevät 2013	146	1 981	21 641	21
Syksy 2013	133	2 126	17 810	27

¹Syksyn 2011 tilastoista puuttuu 09 Helsinki Human Rights -säätiön liikuntakerhojen käyntikerrat.

TAULUKKO 3 Säännöllisten Easysport-liikuntaryhmien lukumäärä luokka-asteen mukaan 2011–2013.

Luokka-aste	Liikuntaryhmät 2011	Liikuntaryhmät 2012	Liikuntaryhmät 2013
1.–2. lk.	24	9	14
3.–6. lk.	130	169	146
1.–6. lk.	109	91	121

TAULUKKO 4 Kohdennettujen ryhmien ja osallistujien lukumäärät 2010–2013.

Lukukausi	Kohdennetut ryhmät	Kohdennettujen ryhmien osallistujat
Syksy 2010	6	110
Kevät 2011	8	109
Syksy 2011	8	153
Kevät 2012	9	121
Syksy 2012	12	198
Kevät 2013	11	151
Syksy 2013	8	134

TAULUKKO 5 Loma-aikojen Easysport-toiminnan osallistujamäärät 2011–2013.

Loma-aika	Osallistujat
Talviloma 2011	414
Kesäloma 2011	911
Talviloma 2012	421
Kesäloma 2012	1 196
Talviloma 2013	998
Kesäloma 2013	4 411

5.1 Säännöllinen toiminta: yleisryhmät, lajiryhmät ja kohdennetut ryhmät

Säännöllinen viikoittainen Easysport-toiminta voidaan jakaa Easysport-yleisryhmiin, Easysport-lajiryhmiin ja kohdennettuihin Easysport-ryhmiin. *Easysport-yleisryhmien* tarkoitus oli kehittää monipuolisesti liikuntataitoja lasten toiveiden mukaisesti. Toiminta oli harrasteliikuntaa, joka ei perustunut yhteen liikuntalajiin.

Easysport-lajiryhmissä tarkoituksena oli opetella tietyn lajin perustaitoja (esimerkiksi koripallo ja kiipeily). Toiminta oli harrasteliikuntaa, jonka tarkoituksena oli kehittää lasten liikuntataitoja monipuolisesti. Easysport-lajiryhmiä oli käynnissä kevään 2013 aikana 84 kappaletta.

Kohdennettuja ryhmiä (liikuntaryhmiä, jotka on räätälöity tiettyjen kohderyhmien tarpeisiin) oli käynnissä 11 kappaletta syksyllä 2013. Liikuntavirasto, opetusvirasto ja sosiaali- ja terveystieteiden virasto toteuttivat kolme painonhallintaryhmää. Lisäksi liikuntavirasto toteutti koulujen kanssa kuusi kohdennettua ryhmää, joissa toinen ryhmän ohjaajista oli koulun opettaja ja toinen liikuntaviraston ohjaaja. Nämä ryhmät perustettiin koulujen aloitteesta ja tarpeista käsin. Sen lisäksi liikuntavirasto toteutti yhden ryhmän harjaantumisopetuksessa oleville lapsille sekä yhden ryhmän kuulovammaisille lapsille. Keväällä 2013 liikuntavirasto toteutti sosiaali- ja terveystieteiden viraston lastensuojelun sijaishuollon kanssa kaksi liikuntaryhmää.

Suurin osa Easysport-liikuntaryhmistä oli maksuttomia. Maksuttomia ryhmiä järjestettiin yhteensä 119 keväällä 2012. Maksullisia kursseja oli samana lukukautena kymmenen (lajeina jääkiekko, luistelu ja sirkus). Maksullisten kurssien luku-kausihinnat vaihtelivat 24,00–30,40 euron välillä kauden pituudesta riippuen.

5.2 Loma-aikojen toiminta

Easysport-toimintaa järjestettiin myös koulujen loma-aikoina. Vuosina 2012 ja 2013 toteutettiin *Easysport-viikko* talvilomaviikolla sekä ensimmäisellä kesälomaviikolla yhteistyössä palveluntarjoajien kanssa, jolloin lapset voivat kokeilla eri liikuntamuotoja. Toimintaa järjestettiin joka päivä kolme tuntia kerrallaan Kisahallissa ja Uimastadionilla. Lapset pääsivät mukaan maksamalla sisäänpääsymaksun (1,90 €). Ilmoittautumista ei tarvittu. Toisella kesälomaviikolla järjestettiin vuosina 2012 ja 2013 *Easysport-leiri*, jossa liikuntaviraston ohjaajat järjestivät lapsille liikunnallista toimintaa klo 11–14. Leiri oli maksuton, eikä ilmoittautumista tarvittu.

Vuodesta 2011 alkaen järjestettiin yhteistyössä palveluntarjoajien kanssa myös *liikunnallisia kesäleirejä*. Vuonna 2013 toteutettiin yhteensä kuusi kesäleiriä. Yksi leiri oli maksuton ja muut leirit maksullisia. Maksullisten leirien hintahaitari oli 48–60 euroa. Ilmoittautuminen leireille tapahtui urheiluseuran verkkosivujen kautta. Leirit järjestettiin kesäkuussa ja elokuun alussa. Kaksi leireistä oli tarkoitettu myös erityislapsille. Myös talvilomilla vuosina 2011, 2012 ja 2013 toteutettiin Easysport-viikko yhteistyössä eri palveluntarjoajien kanssa.

6 EASYSPOORT-TOIMINTAMALLIN MUODOSTUMINEN

Askelmerkkejä vuonna 2009:

- Helsingin kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (LASU) hyväksytään 4.11.2009 kaupunginhallituksessa.
- LASUn tavoitteiden perusteella kaupunginhallitus myöntää rahoituksen yhteensä 11 kärkihankkeelle. Kolmannen hyvinvointitavoitteen ensimmäisessä kärkihankkeessa ovat mukana liikuntaviraston neljä hanketta. Muut kärkihankkeessa mukana olevat kaupungin hallintokunnat ovat nuorisosiainkeskus, opetusvirasto, sosiaalivirasto, kulttuurikeskus, tietokeskus ja kirjasto.

Askelmerkkejä keväällä 2010:

- Kärkihankkeelle perustetaan hallintokuntien johtajista ohjausryhmä ja hallintokuntien edustajista työryhmä.
- Liikuntavirasto palkkaa lasten ja nuorten liikunnan koordinaattorin ja kaksi lasten ja nuorten liikunnan ohjaajaa toteuttamaan LASU-hankkeita.
- Kaikille lasten ja nuorten liikuntatoimintaa järjestäville helsinkiläisille urheiluseuroille (noin 350 kappaletta) lähetetään tiedote liikuntaviraston LASU-hankkeista.
- Noin 30 urheiluseuraa ottaa yhteyttä liikuntavirastoon. Koordinaattori tapaa yhteyttä ottaneiden urheiluseurojen toiminnanjohtajat ja kertoo LASU-tavoitteista.
- Liikuntavirasto ja palveluntarjoajat kirjoittavat sopimuksen toiminnan toteuttamisesta.
- Aloitetaan yhteistyö koulujen kanssa liikuntaviraston, palveluntarjoajien tai koulujen aloitteesta.

Askelmerkkejä syksyllä 2010:

- Liikuntavirasto ja Palloliitto sopivat yhteistyösopimuksen.
- Easysport-ryhmiä markkinoidaan eri kanavien kautta pääosin elokuussa 2010 ja edelleen syksyn aikana.
- Noin 100 Easysport -ryhmää pyörittää käyntiin.
- Järjestetään nimikilpailu. Toiminta saa nimen Easysport.
- Urheiluseurat ja muut palveluntarjoajat toimittavat ryhmien kävijämäärät (ja osallistujalistoja) sekä laskun toteutuneesta toiminnasta syyskauden päättyessä.
- Liikuntavirasto maksaa palveluntarjoajille ja tekee yhteenvedon toiminnan tilastoista.

Askelmerkkejä keväällä 2011:

- Liikuntavirasto järjestää ensimmäisen tapaamisen mukana oleville palveluntarjoajille. Koulutuspäivän aikana käydään läpi LASU-tavoitteita ja liikuntaviraston toiminta-ajatusta.
- Talvella 2011 toteutetaan ensimmäinen Easysport-hiihtolomaviikko.
- Kesällä 2011 järjestetään ensimmäistä kertaa Easysport-liikuntaleirejä muutamien palveluntarjoajien kanssa.

Askelmerkkejä vuonna 2012:

- Kesätahtuma järjestetään ensimmäistä kertaa vuonna 2012.
- Yhteistyö Palloliiton kanssa päättyy vuoden 2012 keväällä.
- Koulutusyhteistyö Helsingin Opettajankoulutuslaitoksen (OKL) kanssa aloitetaan.

Askelmerkkejä vuonna 2013:

- Uusi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (vuosille 2013–2016) hyväksytään, ja se tulee osaksi Helsingin kaupungin strategiaa.
- Liikuntaviraston neljä hanketta yhdistetään kahdeksi (Fyysistä aktiivisuutta ja hyvinvointia tukevat liikuntapalvelut sekä Kohdennetut liikuntapalvelut).
- Kehittäjien työryhmä perustetaan keväällä 2013.
- Mentoritoiminta käynnistyy syksyllä 2013.

Askelmerkkejä vuonna 2014:

- Easysport-toiminta tulee osaksi kaupungin strategiaa.
- Easysport-toiminta jatkuu.

7 EASYSport-TOIMINNAN TAVOITTEET

Tässä luvussa käsitellään Easysport-toimintamallin tavoitteita haastatteluihin perustuen. Tavoitteet voidaan jakaa kolmeen ryhmään:

- 1) Easysport-ryhmien toteuttamiseen liittyvät tavoitteet
- 2) Easysport-toiminnan tavoitteet osallistujille
- 3) Easysport-toimintamallin kehittämiseen liittyvät tavoitteet.

Easysport-ryhmien toteuttamiseen liittyviksi tavoitteiksi mainittiin matalan kynnyksen liikuntatoiminnan toteuttaminen, laadukas liikuntatoiminta ja osaavat ohjaajat sekä lasten osallistaminen.

Easysport-ryhmien vaikutuksiin liittyvät tavoitteet olivat lasten fyysisen aktiivisuuden lisääminen ja liikkumiskipinän syttyminen, liikkumisen ilon ja onnistumisten kokeminen. Lisäksi haastateltavat mainitsivat laajempia kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja syrjäytymisen ehkäisyyn, suvaitsevaisuuteen ja kotoutumiseen liittyviä tavoitteita.

Toimintamallin kehittämiseen liittyviksi tavoitteiksi mainittiin Easysport-toimintamallin vakiinnuttaminen ja asenteiden muokkaaminen. Lisäksi urheiluseuroilla oli omia tavoitteita liittyen harrastajamäärien lisäämiseen, harrasteliikunnan ja kilpaurheilun välisen kuilun kaventamiseen sekä ohjaajien palkkaamiseen täysipäiväisiksi työntekijöiksi Easysport-ryhmien avulla.

7.1 Easysport-ryhmien toteuttamiseen liittyvät tavoitteet

Matalan kynnyksen liikuntatoiminta

Toimijoiden haastattelujen perusteella keskeinen Easysport-toimintamallin tavoite oli tarjota alakouluikäisille lapsille matalan kynnyksen liikuntatoimintaa. Matalalla kynnyksellä tarkoitettiin sitä, että toimintaan osallistuminen oli lapsille mahdollisimman helppoa, ilman erityisiä edellytyksiä ja vaatimuksia. Tavoitteena oli yhdenvertaisuus: toteuttaa kaikille lapsille suunnattuja liikuntapalveluita.

Keskeistä matalan kynnyksen toiminnassa oli haastateltavien mukaan liikuntakerhojen maksuttomuus. Monessa haastattelussa mainittiin, että pääkaupunkiseudun urheiluseuratoiminta oli liian kallista useille perheille. Toimijoiden mukaan Easysport-ryhmät kannatti järjestää koulun tiloissa heti koulupäivän päätyttyä tai ennen koulupäivän alkamista. Haastateltavien mukaan monet lapset eivät tulleet takaisin kerhoon, mikäli olivat jo koulupäivän loppumisen jälkeen menneet kotiin. Osallistuminen liikuntaryhmään antoi lapsille myös mielekästä tekemistä iltapäivällä, kun vanhemmat olivat vielä töissä. Aikaa paikasta toiseen siirtymiseen ei kulunut, ja lasten vanhempien ei tarvinnut kuljettaa lasta harrastamaan.

Matalan kynnyksen toimintaperiaatteisiin kuului myös, ettei toimintaan tarvinnut sitoutua samalla tavalla kuin urheiluseuran toimintaan. Poissaoloista ei tarvinnut ilmoittaa Easysport-ryhmissä, vaan mukaan voi tulla milloin tahansa, myös kesken kauden. Ryhmät olivat avoimia, ja toimijoiden mukaan ryhmissä oli usein uusia osallistujia. Lapsi voi tulla katsomaan ja kokeilemaan ilman sitoutumista. Poikkeuksena olivat kohdennetut ryhmät, jotka olivat niin sanotusti suljettuja. Niissä oli myös tavoitteena harjoitella sitoutumista ja poissaoloista ilmoittamista.

...hyvin matalan kynnyksen toimintaa, siihen ei tarvitse sitoutua, sä voit tulla ja olla pois ja kukaan ei sua syyllistä ja moiti ja sun ei tarvitse kokea huonoa omaatuntoa. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

...ett me oletetaan vaik tää on vapaa-ajan toimintaa ett vanhemmat ja lapset ne ilmoittais, ett se voi olla suullinen ilmoitus ett kävelee ja sanoo ett mulla on tänään hammaslääkäri ett tänään mä en pääse tai vanhempi laittaa ett hän on sairas ja ei tuu. Koska näille lapsille se sitoutuminen on ollut se yks haastavin asia niin ett sitä harjoiteltais siellä (kohdennetut ryhmät) kun se kouluun tuleminen ja kaikki sitoutuminen ja oleminen on vaikeeta... (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Matalan kynnyksen toiminnassa ei haastateltavien mukaan vaadittu tiettyjä liikunnallisia taitoja. Toiminta pyrittiin toteuttamaan niin, että kaikki lapset liikunnallisesta taustastaan riippumatta pystyivät osallistumaan. Tämä oli myös edellytyksenä sille, että ryhmään voi tulla milloin tahansa eivätkä poissaolot estäneet tulemista uudestaan mukaan. Easysport-toiminnan kynnystä madalsi myös se, että ryhmään osallistuakseen lapsella ei tarvinnut olla liikuntavarusteita mukana: liikuntavälineiden käyttö oli suositus mutta ei edellytys. Näin lapsi voi osallistua kerhoon hetken mielijohteesta vaikkapa kaverin houkuttelemana.

Jos lapsi tulee sinne ja sillä ei ole liikuntavälineitä päällä niin ei me sitä ulos heitetä, vaan sanotaan, että ota sukat pois jalasta ja tuu mukaan. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Ei tarvitse aamulla tietää meneekö kerhoon. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

...sun ei tarvitse aamulla päättää kun lähdet kouluun tai edellisenä iltana reppua pakatessa että tuuksä kerhoon vai ei vaan sä voit että hei Jussi mennäänks tänään kertsiin, ee joo mennään vaan, niin sit pystyt tulemaan. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

7.2 Easysport-toiminnan tavoitteet osallistujille

Fyysisen aktiivisuuden lisääminen ja liikkumiskipinän syttyminen

Keskeinen Easysport-toiminnan tavoite oli lasten fyysisen aktiivisuuden lisääminen. Monessa haastattelussa painotettiin liikuntataitojen oppimista ja liikkumisen säännöllisyyttä, mikä parhaimmillaan johtaa liikunnalliseen elämäntapaan. Lasten omaehtoisen liikkumisen lisääntyminen mainittiin myös tavoitteeksi. Lisäksi mainittiin

terveellisten elämäntapojen edistäminen sekä ylipainon ehkäiseminen ja vähentäminen.

Liikkumisen iloa ja onnistumisen kokemuksia

Muutama haastateltava mainitsi Easysport-toiminnan tavoitteeksi hauskanpidon. Liikkumisen tuli olla heidän mielestään ”iloista” ja ”ei-suorittavaa”. Keskeisellä sijalla olivat onnistumisen kokemukset ja nauttiminen. Monipuoliset liikkumistavat ja -muodot olivat keskeinen osa Easysport-toimintaa. Tarkoitus oli, että mahdollisimman moni lapsi löytäisi liikkumistavan, josta piti. Easysport-toiminnan tuli olla myös erilaista verrattuna koulun liikuntatunteihin. Lajitaitojen opettamisen sijaan pyrittiin erään liikunnanopettajan mukaan poistamaan lapselta suorituspaineita.

Kannustaa niitä vähemmän liikkuvia, ehkä saamaan kipinä johonkin alottamaan joku harrastus, me tehdään siel monenlaisia juttuja et se ei oo aina pelkästään jalkapalloa tai jotain vaan me kokeillaan kaikkee mist joku saattaa et ”hei mä tykkäsinkin tästä”. (toiminnan ohjaaja)

Jos koululiikunnassa saatetaan joissakin asioissa keskittyä hirveesti teknikka-asioihin tai muihin vastaaviin, taktiikka-asioihin niin tässä (Easysport-toiminta) ei. Et jos mä nään, että joku lapsi on halukas saamaan sitä opetusta niin sitte tietenkin, et se ei oo sitä, että me ollaan jossain pisteessä ja tee tässä tämä liike ja tee tämä liike. Pitää vähä osata lukea lasta, että millä fiiliksellä, että onko se halukas ottamaan. Ett nää ei oo kaikki sellasia. Ett sit jos on vähä negatiivine asenne, niin sitte on vaan, ett nyt on pääasia, ett sulle riittää, ett kunhan sä vaan teet jotain tällasta, ett ei tarvitse vaikeuttaa liikaa sitä toimintaa. (liikunnanopettaja)

Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen ja syrjäytymisen ehkäisy

Easysport-toiminnan laajoja tavoitteita olivat haastateltavien mukaan lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen sekä syrjäytymisen ehkäisy. Fyysisen terveyden lisäksi korostuivat psyykkiset ja sosiaaliset tekijät. Easysport-toiminnan tavoitteiksi mainittiin muun muassa tunteiden säätely ja keskittyminen sekä sosiaalisten taitojen vahvistuminen, ryhmässä toimiminen ja kiusaamisen vähentyminen. Tunteiden säätely mainittiin erityisesti epäonnistumisten ja häviämisen kokemuksissa. Syrjäytymisen ehkäisyn kannalta oli toimijoiden mielestä tärkeää, että lapsi oli osa jotain ryhmää ja että hänen osallistumisensa ryhmätoimintaan lisääntyi. Yhteisöllisyyttä, ryhmään kuulumista ja hyväksynnän kokemista pidettiin tärkeinä Easysport-toiminnan tavoitteina. Myös kaverit ja uusien ystävyysuhteiden solmiminen nähtiin merkittäviksi. Easysport-toiminta nähtiin myös viikoittaisena kontaktina, mikä voi olla joillekin lapsille ainoa vapaa-ajan harrastus. Tavoitteena oli myös luoda lapselle turvallinen ja mielekäs iltapäivä, koska muuten jo alakouluikäiset lapset saattavat ”notkua ostarilla” sekä tehdä ilkivaltaa. Aikuisen ohjaajan seura koettiin myös tärkeäksi; erityisesti mainittiin miesohjaajien merkitys roolimalleina.

Sit se lisää mun mielestä yhteisöllisyyttä näitte lasten kesken, ku ne on kovia myös tappelemaan ja riitelemään. Koulussa me koko ajan yritetään opettaa niitä elämään

toistensa kanssa, mutta sit vapaa-ajallaki olis jotaki, tieksä, ettei ne vaan pyöri tuolla ja vello kuule ja hajota noita noi....mä just välituntivalvonnas olin mua harmitti noi meidän kentät, siel on hirveesti rikottu aitoja, sotkettu ja roskikset on tyhjäty kentille, mua ottaa niin niinku päähän se, ett sitte ku niil ei oo mitään järkevää tekemistä niin se menee tollaseksi. Ja moni ei viitti kotona olla, jos kotona on vähä ankeeta. (luokanopettaja)

Tässä alueella on paljon lapsia, joille ei vanhemmat maksa harrastuksia samalla tavalla kuin ehkä jossain muilla alueilla, ett se mitä ilmasta tarjontaa on niin se on sitten, sill on merkitystä ja monelle on niinku toinen asia mikä sitten on, että ne saa harrastaa, ne saa pelata. Toinen on ihan vaan se, että ne on jonkun aikuisen niinku seurassa, ettei ne pyöri yksikseen tuolla pihoilla ja kotona. Ja tietenkin sitte tollanen miehen malli on sitte se, että on miesohjaaja niin monet tykkää tosi paljon. Monissa kodeissa on yksinhuoltajia ja koulukin on aika naisvaltanen niin sitte se että on miehiä on oma tehtävänsä, että molemmat sukupuolet on edustettuina lasten maailmassa. (apulaisrehtori)

Mutt se on tärkeä, ett mä jotenkin aattelen tänkin alueen lapsille, ett ne voi sanoo, ett niillä on jokin harrastus....ett on jotain ohjattua toimintaa ja on jotenki mukana systeemeissä, ett se on aina syrjäyttävää ku sä et oo mukana systeemeissä, että tavallaan se on mun mielestä tärkeä myös, että jokainen voi sanoo, että on mulla harrastus, ett kyllä mä käyn. Tekivät siellä sitte mitä tekevät. (luokanopettaja)

Suvaitsevaisuuden lisääminen ja kotoutumisen tukeminen

Laajoiksi Easysport-toiminnan tavoitteiksi mainittiin myös suvaitsevaisuuden lisääminen ja kotoutumisen tukeminen. Easysport-ryhmissä liikkui paljon maahanmuuttajataustaisia lapsia. Tavoitteena oli muodostaa nimenomaan ”sekaryhmiä”, joissa eri etnisen taustan omaavat lapset liikkuvat yhdessä. Tavoitteeksi mainittiin, että ryhmässä toimimisen kautta lapset oppivat ymmärtämään erilaisia kulttuureita. Lisäksi koettiin, että erityisesti maahanmuuttajaperheissä lasten kuljettaminen erilliseen liikuntatoimintaan oli harvinaisempaa, jolloin matalan kynnyksen toiminnan merkitys korostui.

Lasten osallisuus

Moni haastateltava koki, että lasten pitää voida vaikuttaa toiminnan sisältöön. Eräs haastateltava kuvaili Easysport-toimintaa organisoidun ja omaehtoisen liikunnan välimuodoksi. Tällöin toiminnan pitäisi olla erilaista kuin urheiluseuroissa. Aikuisjohtoisuuden vähentymistä ja lasten äänen voimistumista eli lasten oikeutta vaikuttaa toiminnan sisältöön pidettiin tärkeinä. Toiminnan haluttiin olevan lasten vapaa-aikaa, joka eroaa selvästi koulun oppitunneista, siis myös liikuntatunneista. Eron koulutyöhön ja urheiluseuratoimintaan teki haastateltavien mukaan toiminnan vapaus ja pienemmät vaatimukset. Koettiin tärkeäksi, että toiminta olisi välillä ”löysempää” ja kuten eräs haastateltava asian ilmaisi: ”täällä saa ihan vapaasti olla välillä”. Erään opettajan mukaan koulupäivän jälkeen ”kuuluukin olla väsynyt”, mikä täytyisi huomioida toiminnassa.

Ne menee sinne suoraan koulupäivän jälkeen, on sit pienempi tai isompi lapsi niin tarvii semmosta, koulupäivästä kuuluukin olla väsyny, jos on tehny töitä, ett saa sit semmosen vapaamman, ett se ei oo sitte niin sellaista ohjattua ja samantuntuista. (luokanopettaja)

7.3 Easysport-toiminnan kehittämiseen liittyvät tavoitteet

Laadukas toiminta ja osaavat ohjaajat

Easysport-toiminnan tavoitteena oli tarjota lapsille laadukasta liikuntatoimintaa. Tavoitteena oli lisätä ohjaajien osaamista ja ryhmänhallintataitoja. Osaamista tarvittiin erityisesti kohdennettujen ryhmien sekä levottomien lasten ohjaamiseen. Osaavia ohjaajia tarvitsivat myös lapset, jotka eivät olleet innostuneita liikkumisesta vaan tulivat mukaan ryhmään muista syistä, ja ne lapset, joilla oli motorisia ongelmia. Lasten osallistaminen toiminnan toteuttamisessa nähtiin osana laadukasta matkan kynnyksen liikuntatoimintaa.

Asenteiden muokkaaminen

Eri tahojen asenteiden muokkaaminen mainittiin Easysport-hankkeen tavoitteeksi. Urheiluseurojen toivottiin osallistuvan aktiivisemmin kaikille lapsille suunnatun liikuntatoiminnan toteuttamiseen. Erään haastateltavan mukaan ei olisi pahitteeksi, jos hankkeessa olisi jatkossa enemmän urheiluseuroja mukana. Urheiluseuratoimijoilta toivottiin myös vahvempaa otetta lapsen osallisuuden tukemiseen toimintaa toteutettaessa.

Toisena ryhmänä mainittiin opettajat ja rehtorit. Heidän toivottiin ottavan Easysport-toiminnan kiinteäksi osaksi koulun toimintaa ja tekevän yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Eräs haastateltava mainitsi, että kyseessä ovat ”yhteiset lapset”, joista pitää yhdessä ”ottaa koppi”. Muutaman haastateltavan mukaan tavoitteena oli myös kunnan hallintokuntien johdon asenteiden muuttaminen suotuisemmiksi ennaltaehkäisevän liikuntatoiminnan kehittämistä kohtaan. Samassa yhteydessä mainittiin, että olisi tärkeää vahvistaa käsitystä ja tietoa liikunnasta välinearvona eri tahojen keskuudessa. Usein liikunta mielletään kilpaurheiluun ja lajitaitojen oppimiseen eikä liikunnan välinearvoa yhteisöllisyyden vahvistamisessa ja syrjäytymisen ehkäisemisessä välttämättä ymmärretä. Asenteiden muokkaamiseen liittyvät tavoitteet nähtiin merkittäviksi myös rahoituksen turvaamisen ja toiminnan vakiinnuttamisen kannalta.

Urheiluseurojen ja muiden palveluntarjoajien tavoitteet

Osa toimijoista koki, että Easysport-toiminnan tavoite oli, että lapset siirtyisivät urheiluseuran toiminnan pariin. Yksikään haastateltava ei kuitenkaan kokenut sitä toi-

minnan ensisijaiseksi tavoitteeksi. Erään haastateltavan mielestä matalan kynnyksen toimintaa ja urheiluseurojen toimintaa oli vaikea nähdä jatkumona. Hänen mukaansa toimintaperiaatteet olivat hyvin erilaisia, lähes vastakkaisia. Yksi haastateltava oli puolestaan sitä mieltä, että jos Easysport-toiminta oli toteutettu onnistuneesti, lapset luonnollisesti siirtyvät urheiluseuratoiminnan pariin. Tärkeänä tavoitteena joillekin urheiluseuratoimijoille oli harrastajamäärien lisääminen seuratoiminnassa.

Osa haastateltavista koki, että Easysport-toiminnan tavoitteena oli saada lisää työtunteja urheiluseuran liikunnanohjaajille niin, että heidät voitiin palkata päätoimiseksi työntekijöiksi. Easysport-toiminta järjestettiin pääosin iltapäivisin (ja joskus aamupäivisin), jolloin seurojen omat harjoitukset eivät olleet vielä alkaneet.

8 EASYSPOORT-TOIMINNAN KOHDERYHMÄT

Easysport-toiminnan kohderyhmänä olivat kaikki alakouluikäiset lapset. Erityisesti 3.–6.-luokkalaisten tavoittaminen koettiin tärkeäksi, koska liikuntatottumusten muuttamista pidettiin vaikeampana sen jälkeen, kun lapset ja nuoret siirtyvät yläkouluun. Moni haastateltava tähdensi, että Easysport-toimintaan tavoiteltiin erityisesti lapsia, jotka liikkuvat vähän ja joilla oli motorisia ongelmia. Tässä kohtaa mainittiin myös ylipaino. Erityisesti opettajat olivat huolissaan lasten vähäisestä liikkumisesta, ja siitä oli keskusteltu myös lasten vanhempien kanssa.

Toiminta haluttiin suunnata erityisesti niille lapsille, jotka eivät olleet mukana organisoidussa liikuntatoiminnassa tai joilla ei ollut muuta liikuntaharrastusta. Huolena oli, että vain jo valmiiksi monella tapaa aktiiviset lapset osallistuivat Easysport-toimintaan. Erään haastateltavan mukaan syrjäytymisvaarassa olevia lapsia oli vaikea saada mukaan ryhmiin, koska heillä oli heikko itsetunto eikä välttämättä ystäviä, jotka houkuttelisivat mukaan toimintaan. Näille lapsille täytyisi haastateltavan mukaan järjestää kohdennettuja ”suljettuja” ryhmiä, joissa olisi turvallista kokeilla eri liikkumismuotoja ja ryhmässä toimimista. Tällaisten lasten tavoittamiseen tarvitaan erilaisia keinoja ja enemmän panostusta kuin muiden lasten tavoittamiseen.

Toimintaan pyrittiin saamaan mukaan lapsia sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevista perheistä Helsingissä, jonka vuoksi ryhmiä toteutettiin vähävaraisilla alueilla. Tässä yhteydessä mainittiin myös maahanmuuttajataustaiset lapset. Tärkeänä kohderyhmänä olivat ne lapset, joiden perheillä ei ollut varaa kustantaa liikuntaharrastusta. Haastatteluissa tuli esiin myös sellaisia tilanteita, joissa lapsi oli erittäin innokas osallistumaan urheiluseuratoimintaan mutta oli aloittamassa harrastusta ”liian vanhana” eikä vähäisten liikuntataitojen vuoksi päässyt mukaan toimintaan. Tällöin Easysport-ryhmästä muodostui erittäin tärkeä mahdollisuus harrastaa.

Eräässä koulussa toteutettiin niin sanottu suljettu Easysport-ryhmä, joka oli kohdennettu vähän liikkuville lapsille sekä niille lapsille, joilla oli sosiaalisia ongelmia. Sosiaalisilla ongelmilla viitattiin kaverien puutteeseen tai käyttäytymisongelmiin ryhmätoiminnassa.

Heräsi kysymys, miten saadaan sellaiset lapset mukaan toimintaan, jotka oikeasti tarvitsevat. Aktiiviset lapset hakeutuu joka paikkaan, ne on ne lapset jotka löytää ja on resursseja. Ne lähtee mukaan kaikille suunnattuun toimintaan, mutta miten oikeasti LASUn henki toteutuisi niiltä lasten osalta, jotka eniten tarvitsisi. (kuraattori)

Yks oppilas, joka on liikunnallinen tota noin, mutta ei oo päässy urheiluseuroihin, ett kotona on sosiaalista ongelmaa ja tota varattomuutta ja tällasta ja hän yritti tähän paikalliseen fudis -seuraan mennä, koska tykkää pelata ja näin, mutta ei enää päässyt, koska tai ne lapset oli alottanu tyyliin 5–6-vuotiaina ja tää poika on nyt yheksän niin se äitikin sano, ett ei siitä tuu mitään, ne osas niin paljon eikä ne oikeen halunnu että ne menee sinne se poika. Ja se hirveesti halua jotai tehdä ja on toiminnallinen ja se

tarvii sitä ja se nyt keskiviikkosi käyny siellä nii ja se on puhunu siitä paljo...
(luokanopettaja)

Mutt se on tärkeä, että mä jotenkin aattelen tänkin alueen lapsille, että ne voi sanoo, että niillä on jokin harrastus....että on jotain ohjattua toimintaa ja on jotenki mukana systeemissä, että se on aina syrjäyttävää ku sä et oo mukana systeemeissä, että tavallaan se on mun mielestä tärkeä myös, että jokainen voi sanoo, että on mulla harrastus, että kyllä mä käyn. Tekivät siellä sitte mitä tekevät. (luokanopettaja)

Lapset sais mielekästä vapaa-ajan tekemistä, me ollaan katottu koulumaailmassa, että he liikkuu ehkä vähä liian vähän ikäisekseen ja sitä kautta saattanu kertyä vähä lisäpainoo lapsille ja tota toinen juttu mikä täs on ollu kriteerinä mite tähä kerhoo on päässy o ollu, että ollaan pikkasen katottu saattaa olla, että joillakin on vähä jopa sosiaalisia ongelmia ja tää on ollu myös aika tärkeä kriteeri miks on hyväksytty tähä kerhoo. (liikunnanopettaja)

9 EASYSPOORT-TOIMINNAN MARKKINOINTI JA TAVOITTAMISEN VÄYLÄT

Liikuntavirasto markkinoi Easysport-ryhmiä omilla verkkosivuillaan sekä joka elokuussa ilmestyvässä yleisjakelussa muun liikuntaviraston palvelupaketin mukana. Lisäksi Easysport-ryhmistä tehtiin oma esitevihko syksyisin ja keväisin. Ryhmäkoh- taisia esitteitä ja julisteita vietiin kouluille lukuvuoden alkaessa. Easysport-esitteitä jaettiin muun muassa yhteistyökouluille, kirjastoille ja liikuntaviraston liikuntapai- koille. Muutama Helsingin alueen paikallislehti sekä Helsingin Sanomat julkaisivat jutun Easysport-toiminnasta.

Tieto toiminnasta levisi myös tapahtumien kautta. Liikuntavirasto järjesti muun muassa Easysport-viikon koulujen kesä- ja talvilomilla, jossa lapset saivat ko- keilla eri liikuntamuotoja. Samalla he saivat tietoa Easysport-toiminnasta omalla alueellaan. Easysport-toiminnasta tiedotettiin myös leikkipuistotoiminnan kautta.

Koulut markkinoivat Easysport -ryhmiä Wilman (kodin ja koulun välinen säh- köinen tiedotusjärjestelmä) välityksellä. Myös loma-ajan tapahtumista viestittiin Wilman kautta. Lisäksi osa palveluntarjoajista kävi kouluilla eri luokissa kertomassa toiminnasta ja jakamassa esitteitä. Myös opettajanhuoneissa käytiin kertomassa toi- minnasta, ja opettajia rohkaistiin kertomaan omille luokilleen. Esitteitä annettiin myös lapsille kotiin vietäväksi. Eräässä koulussa rehtori kertoi Easysport-toimin- nasta keskusradion välityksellä.

...niin sit me käytiin kouluissa kertomassa et tämmöstä on ja kaikista parhaat tulokset tuli siitä ku mentiin suoraan luokkaan ja annettiin lappuja, kerrottiin että tiistai- iltapäivisin tässä ja tässä näin tossa paikassa tapahtuu näin ja näin. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

...niin oli ihan puhtaasti kyllä vaan niis kouluissa ja sit tota vietiin koulun seinälle sit joku A4 tai kolmonen ja sitä kautta sit saatiin sitä viestii eteenpäin, mut siihen ei varsinaisesti hirveesti kyllä panostettu että, et se meni enemmänkin tälleen suusta suuhun, mä muista mis jossain koulussa oli silleen et rehtori oli keskusradiosta oli laittanu ilmotuksen et tämmönen on niin saman tien oli lähteny viistoist lasta liikkeelle lisää. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Ehkä se että oli se sitten kesän leiri tai toi niin tavallaan tulee sen jälkeen ku viesti on ollu Wilmassa, ku mie nään tietysti omien lapsien kautta ku se tulee sinne niin mulle tulee soittoja tai tulee suoraan leirille ilmottautumisia alkaa tulla sen jälkeen kun se viesti on ollu Wilmassa, niin jotenkin tää ehkä on se mistä, tai sitte näkee kentällä jonkun äidin joka sanoo et hei teidän et Wilmassa oli viesti teidän leiristä tai teidän kerhosta tai muuta, et se on mun päätelmä että se Wilma on se joka tavottaa. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Osa palveluntarjoajista järjesti lajiesittelyjä ja esiintymisiä kouluilla lukuvuoden alussa. Toinen kouluvierailu tehtiin myöhemmin kauden aikana. Kouluvierailujen kautta tavoitettiin erään palveluntarjoajan mukaan noin 90 % lapsista. Eräässä kou- lussa järjestettiin vanhempainillan yhteydessä harraste-esittelytilaisuus, jossa

Easysport oli mukana. Tieto toiminnasta levisi myös lakisääteisissä 1.-2.-luokkalaisille suunnatuissa iltapäiväkerhoissa.

90 % tavoitetaan koulukäynneiltä, koulukäynnit ykkönen kaikki muu toissijaista, jos joku innostuu niin tuo kaverinsa. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Palveluntarjoajat markkinoivat ryhmiä myös omilla verkkosivuillaan. Erään haastateltavan mukaan erityisesti maksullisissa kursseissa urheiluseuran oman markkinoinnin osuus oli merkittävä. Pieni joukko lasten vanhempia otti yhteyttä palveluntarjoajaan tai liikuntavirastoon kysyäkseen toiminnasta. Oli vaikea arvioida, kuinka moni vanhempi kannusti lastaan osallistumaan toimintaan. Haastateltavien tunteen mukaan vanhempien rooli ei ollut niin suuri kuin kavereiden. Lapset tulivat ryhmiin nimenomaan kavereiden mukana ja kuulivat toiminnasta enimmäkseen kavereilta. Joskus mukaan tuli lapsia muista kouluista ja ”pihakavereita”.

Painettu markkinointimateriaali tavoitti todennäköisesti vain osan lapsista Easysport-toiminnan pariin. Kouluissa tapahtunut suora ”suusta suuhun” -tiedonvälitys oli haastateltavien mukaan merkittävä väylä osallistujien tavoittamiseen. Joko lapset innostuivat itse tulemaan mukaan tai lähtivät kokeilemaan kavereiden, opettajien ja koulun muun henkilökunnan, vanhempien sekä palveluntarjoajien kannustamina.

Mutta mä luulen, että lapset juttelee keskenään ja tulee kaverien mukana. Aika vähän varmaan lapsia tulee vanhempien pyynnöstä. Suurin osa haluaa itse tulla. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Syrjäytymisvaarassa olevien ja vähän liikkuvien lasten tavoittaminen ei haastateltavien mukaan ollut helppoa. Pelkkä tieto toiminnan olemassaolosta ja aikatauluista ei riittänyt houkuttelemaan näitä lapsia mukaan. Tämä kohderyhmä tarvitsi henkilökohtaista keskustelua ja kädestä pitäen ohjausta, mikä onnistui vain poikkihallinnollisen ja sektorien rajat ylittävän yhteistyön seurauksena. Erityisen merkittävässä roolissa olivat koulut ja sellaiset koulujen työntekijät, jotka olivat päivittäin tekemisissä erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa. Hyviä kokemuksia saatiin yhteistyöstä kuraattorien, erityisopettajien ja kouluavustajien kanssa. He kannustivat ja ohjasivat oppilaitaan ja asiakkaitaan yleisiin Easysport-ryhmiin tai tarvittaessa kohdennettuihin ryhmiin. Erään opettajan mukaan syrjäytymisvaarassa olevien lasten tavoittaminen vaatisi, että koululuokassa tehtäisiin kartoitus siitä, kenellä ei ole mitään harrastusta. Kartoituksen perusteella lasta kannustettaisiin henkilökohtaisesti mukaan toimintaan.

Paljon keskustelua aiheutti opettajien rooli toiminnan tiedottamisessa ja oppilaiden kannustamisessa toiminnan pariin. Monen haastateltavan mukaan syrjäytymisvaarassa olevien lasten vanhemmat eivät useinkaan tue lastensa osallistumista ja etsi aktiivisesti harrastusmahdollisuuksia. Sellaisissa tapauksissa toinen merkittävä taho lasten elämässä olisivat opettajat. Opettajat tuntevat oppilaansa ja ovat kiinnostuneita lapsen hyvinvoinnista kokonaisvaltaisesti. Käytännössä ongelmaksi tulivat kuitenkin resurssien ja tiedon puute. Usein opettajilla oli niin paljon

varsinaista koulutyötä, että moni kieltäytyi kaikesta ylimääräisestä. Raja vedettiin usein koulupäivän ja vapaa-ajan välille. Tiukkaa rajanvetoa esiintyi, vaikka Easysport-ryhmä alkoi välittömästi kouluopetuksen jälkeen koulun tiloissa. Erään opettajan mukaan lasten kannustaminen liikuntakerhoon ei ollut luokanopettajan asia vaan liikunnanopettajan tai kuraattorin. Lisäksi hänen mukaansa palveluntarjoajan tulisi olla yhteydessä lasten vanhempiin, ”koska he päättävät lastensa asioista”. Toisaalta hän kuitenkin koki, että jos palveluntarjoaja olisi ohjeistanut opettajaa paremmin ryhmästä, hän olisi voinut kertoa toiminnasta luokassaan. Samainen opettaja muutti asennettaan haastattelun jälkeen: ”Mä voisin ottaa puheeksi tän asian tos ihan ohimennen viimestään ens viikolla ja ihan ite selvittää ketkä tästä mun ryhmästä käy siellä (Easysport-ryhmässä)”. Myös moni muu opettaja koki, että toiminnasta puhuminen luokassa ja aikatauluista muistuttaminen ei loppujen lopuksi vie liikaa voimavaroja. Tärkeänä kuitenkin koettiin, että palveluntarjoajat kertovat toiminnasta kasvotusten opettajille. Toiminta saatetaan rinnastaa liikuntatunteihin, jolloin Easysport-toiminnan sisällölliset tavoitteet lapsen kannalta jäivät tiedostamatta.

Mullaha on paljon täs sellasia oppilaita, joilla kotona vähän sellasta ongelmaa, ett vanhemmilla ei oo hirveesti voimavaroja lastensa harrastuksiin laittaa, ett mun mielestä jotenki koulun kautta, opettajat kyl tietää oppilaansa jotenki, ett tietää kuka harrastaa, lapsethan kertoo asioitaan opettajalle, niin tiedetään ett kenen vanhemmat vie ja auttaa harrastuksissa ja tiedetään myös ne, jotka ei harrasta. Ett mä ajattelen, ett koulun kautta, ett opettaja tietää ne kuviot ja voi rohkasta ja tietää just millä lailla se lapsi on suuntautunut mihin se vois olla innostunu, että olisko se jotain kuvaamataittoa tai ihan vanhanajan niinku tämmönen leikkikerho, missä leikitään ja vaikka leivotaan joskus korvapuusteja... (luokanopettaja)

Jos se olis sen äidin varassa se harrastaminen niin se ei onnistuis, että tän se poika pystyy hoitamaan itse, ett se on mun mielest tosi merkittävää. Sit mä tiedän, ett on muitakin lapsii tääl, joiden vanhemmat ei niinku satsaa tämmösiin asioihin... (luokanopettaja)

No näinhän se toimiskin, että se tulis esimerkiksi kuraattorin kautta ja sitten koteihin yhteyttä tai jotenkin, ett minusta mä luokanopettajana, se ei ole mun asia. (luokanopettaja)

Olisko sen flyerin sijasta hyvä pitää joku tiedotusjuttu koululla, vaikka pelkästään opettajille. Se ei veis ku 5-10 minuuttia opettajien kahvitauosta. Jos se edes herättää edes yhden tai kahden opettajan nii se on kaikki kotiinpäin. (liikunnanopettaja)

Kyllä mä nään niinku oman tehtäväni, että mielellään sellasta mitä kaikkea elämää tukee, ett ei se nyt mulle työstä käy, jos mä muistutan, mutta se ja jos se on täs koululla ja luokas vaikka seinälle että nyt se alkaa huomioikaa nyt tämä menkää, ei se oo liikaa vaivaa mutta sit semmonen organisoiminen sinne ja tänne ulkopuolelle kaiken sen ohes mitä meidän pitää täällä oman perustyön lisäksi niin. (liikunnanopettaja)

Easysport-toiminnan kehittämisehdotuksena mainittiin palveluntarjoajien osallistuminen alueellisiin verkostotapaamisiin, joissa kokoontuu lasten ja nuorten parissa toimivia tahoja. Eräällä alueella mukana oli muun muassa nuorisotoimi, liikuntatoimi, kirjasto, sosiaalityö, seurakunta, leikkipuisto, iltapäiväkerho ja koulu. Easysport-palveluntarjoajan osallistuminen verkoston kokouksiin voisi olla monella tapaa hedelmällistä. Ensinnäkin muut tahot tietäisivät tarkemmin toiminnan luonteesta ja voisivat kannustaa lapsia mukaan omilla tahoillaan. Toisaalta voitaisiin välttyä päällekkäiseltä samana päivänä ja ajankohtana toteutettavalta toiminnalta, kun lukuvuoden ohjelmaa suunniteltaisiin yhdessä.

Monen palveluntarjoajan ja koulun yhteydenpito oli vielä vähäistä ja pinnallista. Sähköpostien ja esitteiden sijaan moni opettaja toivoi enemmän kasvokkaista vuorovaikutusta. Myös Easysport-ryhmien ohjaajien toivottiin vierailevan luokissa, jotta kasvot tulevat lapsille tutuiksi. Tämä saattoi rohkaista joitakin oppilaita tulemaan mukaan.

Erityistä tukea tarvitsevien lasten ohjaamisesta toiminnan pariin ei ehtinyt muodostua vielä vakiintunutta mallia. Tarvittiin linkittäjä koulujen ja liikuntaviraston välille. Hankkeen alkuvuosina linkittäjänä toimi opetusviraston hankekoordinaattori, joka oli samassa LASU-kärkihankkeen työryhmässä liikuntaviraston kanssa. Linkittäjä ohjasi liikuntaviraston hanketyöntekijöitä niille kouluille, joissa tiesi olevan kiinnostusta ja tarvetta opettajien, kuraattoreiden ja muiden työntekijöiden välittämänä. Liikuntaviraston hanketyöntekijät kertoivat toiminnasta näillä kouluilla ja toivat esille, että voisivat tarjota ohjaajan kohdennettuun ryhmään erityistä tukea tarvitseville lapsille. Koulun tehtävä oli löytää ja motivoida ne lapset, jotka muuten jäisivät toiminnan ulkopuolelle.

Meillä on sama tapahtunut (koulun nimi), syntyi erityislasten oma ryhmä dialogissa koulun kanssa (erkkaope). Siinä ryhmässä on tapahtunut paljon edistystä motorisesti heikoimmille oppilaille. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Erityisluokanopettaja ollut mukana joissakin kokouksissa. Hän on myös motivoinut ja muistuttanut, että tänäänhän teillä on se kerho. Hän myös yksi linkki kouluun, markkinoitiin ja seurantaan. Jos joku asia ei toiminut niin hänkin sai tietää. Pojatkin tiesi, että opettajakin saa sitten tietää. (kuraattori)

10 EASYSPOORT-TOIMINTA PAIKAN PÄÄLLÄ NÄHTYNÄ

Toiminnan havainnointia tehtiin syksyn 2013 aikana kahdeksassa eri Easysport-ryhmässä. Ryhmiä havainnoitiin 1–3 kertaa. Ryhmissä oli 4–20 osallistujaa yhdellä kerhokerralla, ja ryhmänohjaajia oli 1–2. Yksi ryhmistä toteutettiin erillisellä liikuntapaikalla lähellä Helsingin keskustaa, muut ryhmät järjestettiin koulujen tiloissa. Toiminta oli suunnattu 3.–6.-luokkalaisille alakoulun oppilaille. Muutama toimintaan osallistuneista lapsista oli 1. tai 2. luokalla. Liikuntaryhmien kesto oli 60–120 minuuttia kerrallaan. Osallistuvan havainnoinnin tarkoituksena oli saada käsitys siitä, miten ryhmät toimivat käytännössä.

Easysport-ryhmiä kuvataan kahden eri ulottuvuuden avulla: liikuntatoiminnan lajilähtöiset vs. yleisliikuntaryhmät sekä aikuisjohtoiset vs. lapsilähtöiset ryhmät. Lajilähtöisessä toiminnassa keskityttiin pääosin yhteen lajiin ja sitä tukeviin harjoitteisiin, kun taas yleisliikuntaryhmillä viitattiin toimintaan, jossa kokeiltiin monia eri lajeja ja liikuntamuotoja. Liikuntaryhmissä havainnoitiin myös sitä, kuinka paljon lasten toiveita ja tarpeita otettiin huomioon toiminnan toteuttamisessa. Näin ollen toiminta voidaan jakaa neljään osa-alueeseen: 1) lajilähtöiset ja aikuisjohtoiset ryhmät, 2) laji- ja lapsilähtöiset ryhmät, 3) aikuisjohtoiset yleisliikuntaryhmät sekä 4) lapsilähtöiset yleisliikuntaryhmät.

10.1 Lajilähtöiset ja aikuisjohtoiset ryhmät

Lajilähtöisiä ja aikuisjohtoisia ryhmiä oli yhteensä kolme. Kahdessa ryhmässä harastettiin joukkuelajia ja yhdessä yksilölajia.

Ryhmässä 1 (3.–6.-luokkalaisten pojat) lapset tekivät kerhon aluksi lajinomaisia tekniikkaharjoituksia ohjaajan johdolla. Kerhon lopuksi pelattiin joukkueittain. Pojat saivat vaikuttaa toiminnan sisältöön kerhon loppupuolella, mikäli käyttäytyivät hyvin. Osalla nuoremmista lapsista oli keskittymisvaikeuksia. Nämä lapset menivät välillä koulun näyttämölle ja tekivät muun muassa break dance -liikkeitä sekä kokeilivat itsenäisesti muita välineitä, joita löysivät välinevarastosta tai näyttämöltä. Tässä ryhmässä lasten omatoimisuus ja ryhmästä irtautuminen hetkellisesti sallittiin. He olivat samassa tilassa muiden kanssa sekä ohjaajan valvonnassa, vaikka toimivat itsenäisesti. Noin puolet ryhmän pojista oli maahanmuuttajataustaisia. Pojat olivat havaintojen mukaan melko liikunnallisia, mutta suurin osa heistä ei ohjaajan mukaan ” pärjäisi ” urheiluseuran harjoituksissa. Osallistuminen ryhmään oli maksutonta, ja toiminta toteutettiin koulun liikuntasalissa. Suurimmalla osalla lapsista ei ollut liikuntavaatteita ja kenelläkään ei ollut sisäpelikenkiä, vaan toimintaan osallistuttiin paljain varpain. Ohjaajan mukaan lapsia muistutettiin liikuntavaatteista, mutta mukaan sai tulla ilmainkin. Toimintaan osallistuminen ei edellyttänyt erityisiä liikuntataitoja.

Pelitilanteet sekä kilpailulliset harjoitteet ja leikit kuumensivat usein lasten tunteita, jolloin osa lapsista löi ja töni toisia osallistujia. Turhautumisen seurauksena

muutama lapsi lähti suutuspäissään kesken pelin kotiin. Seuraavalla havainnointikerralla he olivat taas mukana. Myös ohjaaja kertoi, että joskus lapset palaavat takaisin vielä samalla kerhokerralla, kunhan ovat ensin ”jähdyttäneet tunteitaan”. Tässä ryhmässä lapset olivat melko rauhattomia, ja ohjaaja joutui välillä keskeyttämään toiminnan ja käyttämään aikaa tilanteen rauhoittamiseen. Ryhmän lopuksi kohotettiin ryhmähenkeä yhteisessä ringissä.

Poikien ryhmässä kerhon lopuksi kaikki osallistujat kokoontuivat yhteen pieneen ringiin ja laittoivat käden ympyrän keskelle niin, että kaikkien kädet koskettivat toisiaan. Yhdessä huudettiin (järjestön nimi) ja nostettiin kädet yhtä aikaa ylös. Eräs pienimmistä pojista oli eräällä kerralla kerhon loppuvaiheessa jo väsähtänyt ja istui kanssani salin näyttämön reunalla. Hän kertoi minulle, että menee sitten takaisin ryhmän mukaan, kun huudetaan ringissä. (Ote kenttäpäiväkirjasta 9.10.2013.)

Myös **ryhmässä 2** (3.–6.-luokkalaiset pojat) tehtiin aluksi lajinomaisia tekniikka-harjoitteita ja lopuksi pelattiin kolmessa joukkueessa. Kaikki lapset tottelivat tarkkaavaisesti ohjaajan ohjeita muun ryhmän mukana. Tottelemattomuudesta seurasi ohjaajan mukaan ryhmästä poistaminen. Ohjaaja seurasi myös lasten koulumenestystä, ja huono panostus koulunkäyntiin tarkoitti ryhmästä poistamista. Ohjaajalla oli paljon auktoriteettia, ja hän oli selvästi myös poikien ihailun kohde. Pojat olivat havaintojen mukaan liikunnallisesti melko taitavia, mutta suurin osa heistä ei ryhmän ohjaajan mukaan pärjäisi urheiluseuran lajitreeneissä. Tähän Easysport-ryhmään eivät päässeet kaikki halukkaat, vaan ryhmässä näytti olevan jonkinlainen taitotasovaatimus.

Yksi poika istuu sivussa lattialla, menee pelin alkaessa ylös puolapuun päälle istumaan. Kysyn yhdeltä osallistujalta, miksi poika istuu eikä ole mukana toiminnassa. Hän sanoo, että poika ei ole ehkä tarpeeksi hyvä vielä tulemaan mukaan. (Ohjaajan nimi) ehkä antaa mahdollisuuden tulla mukaan, tänään saa olla katsomassa. (Ote kenttäpäiväkirjasta 5.11.2014.)

Kaikki ryhmään osallistuneet pojat olivat maahanmuuttajataustaisia. Suurin osa lapsista oli mukana paljain varpain tai sukilla, muutamilla oli sisäkengät. Kaikilla oli liikuntavaatteet yllään. Jokainen osallistuja oli todella motivoitunut tekemään harjoitteita, ja ryhmään kuulumisen näytti olevan todella tärkeää. Pelitilanteissa tunteet kuumenivat myös tässä ryhmässä, mutta ohjaaja pystyi pitämään tilanteen hallinnassa koko ajan. Pojilla oli selvästi tiedossa toiminnan tiukat säännöt, ja huono käytös aiheutti välittömän poistamisen salista. Toiminta oli osallistujille maksutonta ja toteutettiin koulun liikuntasalissa. Ohjaajana toimi koulun koulunkäyntiavustaja.

Ryhmässä 3 (3.–6.-luokkalaiset tytöt ja pojat) harjoiteltiin yksilölajia. Ohjaaja oli suunnitellut kerhon ohjelman ja päätti pääosin mitä tehdään. Ohjaaja näytti ensin mitä tehdään, ja lapset seurasivat. Lapset saivat tässä ryhmässä päättää, mitä hippaleikkiä he halusivat leikkiä kerhon lopuksi. Osittain aikuisjohtoisuutta selitti tässä ryhmässä liikuntapaikan turvallisuuteen liittyvät seikat ja muiden liikuntatilan käyttäjien huomioiminen. Ryhmässä oli kaikkiaan 16 osallistujaa, joista muutama

maahanmuuttajataustainen. Ryhmä oli maksullinen, ja toiminta toteutettiin erillisessä liikuntatilassa (ei koulun yhteydessä). Lapset tulivat paikalle itsenäisesti julkisilla kulkuneuvoilla tai vanhempien mukana. Tässä ryhmässä ei esiintynyt levottomuutta eikä käytösongelmia.

10.2 Laji- ja lapsilähtöiset ryhmät

Havainnoiduista ryhmistä yksi voidaan määritellä lajinomaiseksi ja lapsilähtöiseksi ryhmäksi. **Ryhmässä 4** (3.–6.-luokkalaiset tytöt) toteutettiin lajilähtöistä toimintaa, jossa lasten toiveita ja tarpeita kuunneltiin melko paljon. Jokainen tyttö sai keksiä vuorotellen alkuverryttelyliikkeen. Sen jälkeen tehtiin lajinomaisia tekniikkaharjoituksia ja lopuksi pelattiin joukkuepeliä. Ohjaaja kunnioitti tyttöjen tarvetta pitää juttelutaukoja, joissa käytiin läpi mieltä askarruttavia asioita. Ryhmä oli melko levoton, ja tytöt tönivät herkästi toisiaan peli- ja kilpailutilanteissa. Tytöt reagoivat usein valituksilla tai itkulla nahisteluun. Lisäksi ryhmässä esiintyi sanallista pilkantekoa. Ilkeät kommentit liittyivät ulkonäköön ja etniseen alkuperään. Ohjaaja puuttui välittömästi tilanteeseen pyytämällä tytöt ringiin, jossa käytiin keskustelua erilaisuudesta. Kilpailutilanteissa ja uuden taidon opettelussa turhautuminen oli usein melko voimakasta, ja yksi tyttö lähti pois ryhmästä kesken kerhon. Hän tuli seuraavalla viikolla takaisin. Tyttöillä oli melko paljon keskittymisvaikeuksia, ja he kaipaivat taukojen lisäksi leikkimistä. Usein osa tytöistä meni näyttämölle ja aloitti esimerkiksi kummitusleikin. Toisin kuin ryhmässä 1 (poikien lajinomainen ryhmä) kaikki tytöt osallistuivat enemmän tai vähemmän taukojen oheistoimintaan: jutteluun tai leikkiin.

Toiminta oli maksutonta ja toteutettiin koulun liikuntasalissa. Tytöt eivät käyttäneet kerhon aikana liikuntavaatteita tai sisäpelikenkiä. Suurin osa tytöistä oli maahanmuuttajataustaisia. Moni heistä pukeutui hameeseen ja huiviin, mikä huomioitiin toiminnan toteuttamisessa. Esimerkiksi polttopalloleikissä pallon osumista hameeseen ei laskettu ”poltoksi”. Eräällä kerralla yksi tytöistä uskaltautui ottamaan huivin pois, koska salin ovet olivat kiinni ja sisällä oli vain naisia. Hetken kuluttua muutama muukin tyttö otti huivin pois. Heillä ei ohjaajan mukaan ole usein mahdollisuutta olla ilman huivia kodin ulkopuolella. Easysport-kerho toimikin paikkana, jossa tytöt voivat olla rennommin kuin esimerkiksi koulussa. Tytöt olivat innoissaan ja ihailivat toistensa hiuksia.

10.3 Aikuisjohtoiset yleisliikuntaryhmät

Aikuisjohtoisia yleisliikuntaryhmiä oli havainnoidusta kerhoista yksi. **Ryhmässä 5** (luokat 1–6, tytöt ja pojat) ohjaajilla oli suuria vaikeuksia pitää kuria ja järjestystä yllä. Lapset käyttäytyivät todella levottomasti, eivät kuunnelleet eivätkä totelleet. Lisäksi osa lapsista käyttäytyi aggressiivisesti toisia kohtaan. Kun lapsilta kysyttiin,

mitä he haluaisivat tehdä, alkoi valtava huutometeli, josta oli vaikeaa muodostaa käsitystä. Lasten osallistaminen tuntui olevan vaikeaa, koska ryhmän hallinta vei kahden ohjaajan kaiken energian ja huomion. Ryhmässä oli mukana sekä kantasuomalaisia että maahanmuuttajataustaisia lapsia. Toiminta oli maksutonta ja toteutettiin koulun liikuntasalissa. Moni lapsi halusi tulla mukaan ryhmään. Ennen kerhon alkua lapset tunteksivat liikuntasalin lasioven takana ja hakkasivat oveen sekä huusivat. He olisivat halunneet sisälle saliin mahdollisimman nopeasti.

10.4 Lapsilähtöiset yleisliikuntaryhmät

Lapsilähtöisiä yleisliikuntaryhmiä oli yhteensä kolme.

Ryhmä 6 (5.–6.-luokkalaiset, tytöt ja pojat) oli kohdennettu vähän liikkuville lapsille sekä niille lapsille, joilla on sosiaalisia ongelmia. Lapset olivat saaneet luku-kauden alussa toivoa, mitä kerhossa milläkin kerralla tehdään. Mukana oli monipuolisesti erilaisia lajeja ja liikkumismuotoja. Yhdessä ryhmän kanssa vierailtiin muun muassa Liikuntamylyssä ja viimeisellä kerralla pääsi Megazoneen, mikäli käyttäytyi hyvin lukukauden aikana. Muina kertoina liikuttiin koulun salissa. Ryhmä jaettiin tarpeen tullen kahtia, mikäli kaikki eivät halunneet tehdä samoja asioita. Suurin osa ei käyttänyt kerhossa liikuntavarusteita. Muutama osallistuja oli maahanmuuttajataustainen. Toiminta oli osallistujille maksutonta.

Ryhmässä 7 (3.–6.-luokkalaiset pojat) lapset saivat valita täysin itse, mitä halusivat tehdä kerhossa. Ohjaajan mukaan yleensä pelattiin futista tai sählyä. Pelaaminen aloitettiin välittömästi kerhon alettua. Pojat olivat liikunnallisesti taitavia, ja ohjaajan mukaan suurin osa heistä oli mukana myös urheiluseuratoiminnassa. Myös tässä ryhmässä keskittyminen välillä herpaantui, ja pojat leikkivät näyttämöllä muun muassa vanhanaikaisella lankapuhelimella ja soittivat rumpuja. Ohjaaja osallistui leikkiin ja antoi poikien pitää taukoja. Kerhon loppupuolella osa pojista ei enää jaksanut keskittyä peliin, jolloin ryhmä jaettiin kahtia. Osa pojista jatkoi pelaamista ja loput lapsista tekivät ohjaajan opastuksella intiaanin rohkeustestiä, jossa kaaduttiin korkealta penkiltä selälleen pehmeälle matolle. Muutama maahanmuuttajataustainen poika tuli kesken kerhon mukaan toimintaan. Heillä oli oman kielen opetus samaan aikaan, ja sen vuoksi he eivät ehtineet mukaan alusta saakka. Toiminnassa mukana olevat pojat käyttäytyivät melko hyvin, lukuun ottamatta pelitilanteissa esiin nousseiden tunteiden ilmaisua ja tönimistä. Noin puolet osallistujista oli maahanmuuttajataustaisia. Suurimmalla osalla ei ollut liikuntavarusteita eikä sisäpeli-kenkiä. Toiminta oli maksutonta, ja se toteutettiin koulun liikuntasalissa.

Ryhmässä 8 (3.–6.-luokkalaiset tytöt) lapset keksivät ja ideoivat suurimmaksi osaksi itse, mitä kerhossa tehtiin. Ohjaaja rakensi saliin erilaisia suorituspaikkoja, joita tytöt saivat kiertää omatoimisesti. Sen lisäksi tytöt hakivat itsenäisesti varastosta erilaisia liikuntavälineitä, kuten pikku trampoliineja, hulavanteita, hypynaruja, jättipalloja ja mattoja, sekä vetivät salin köydet esiin. Suoritusten ja kokei-

lujen lomassa tytöt istuivat ja makoilivat patjoilla. Toiminta näytti enemmän hengailulta ja leikiltä kuin treenaamiselta. Muutama tyttö rakensi salin nurkkaan ison majan.

Huomaan, että salin nurkkaan on hetkessä rakennettu maja värikkästä isosta sirkuspeitteestä. Tämä on tapahtunut seurattessani ihmispyramidin rakentelua. Kaksi jalkapallomaalia toimii majan ulkoseinänä ja toiselta puolelta kankaan lenksut on kiinnitetty puolapuihin ja seinästä tulevaan tappiin. Sisäänkäyntinä toimii pehmeä putki, jota pitkin ryömimällä pääsee majaan. Muita sisäänkäyntejä ei ole. Majasta kuuluu: ”Ekana päivänä vieraat ei saa tulla”. Maja näyttää olevan vain tietyille tytöille, sillä yksi tytöistä koputtaa putken päässä, mutta ei saa lupaa ryömiä sisään. Jotain majassa tapahtuu, sillä katto liikkuu. Majasta kuuluu rytmikästä musaa. Tyttöillä on kännykät mukana. (Ote kenttäpäiväkirjasta 2.10.2013)

Tytöt käyttäytyivät päällisin puolin hyvin, ja ohjaajan ei tarvinnut puuttua keneenkään käytökseen. Kuitenkin saliin muodostui pieniä ryhmittymiä, ja kuten edellisen lainauksen majaesimerkistä käy ilmi, kaikki eivät päässeet mukaan kaikkeen salissa tapahtuvaan toimintaan. Tässä ryhmässä tuli selvästi esiin myös Easysport-ryhmän ja koulun erilaiset säännöt.

(Ohjaajan nimi) on vetänyt näyttämön alta korkean pyörillä liikkuvan kärryn, joka on täynnä tuoleja. Tuolit on pakattu niin, että niiden sivuille jää tyhjää tilaa. Osa tytöistä menee istumaan tähän tyhjään tilaan. (Ohjaajan nimi) työntää kärryn takaisin sisään ja tytöt katoavat pimeyteen näyttämön alle. Tytöt haluavat jäädä hetkeksi sinne. Kärryä kutsutaan junaksi. Muut tytöt hoputtavat, että heidän vuoro. (Ohjaajan nimi) avaa toisen kärryn. Tytöt etsivät paikkaa ja lopulta kaikki on sullottu sisään. Kärry työnnetään sisään näyttämön alle. Nyt kaikki tytöt ovat pimeydessä. (Ohjaajan nimi) koputtelee näyttämön lattiaa. Pimeydestä kuuluu rytmikästä musiikkia. Jollakin on kännykkä mukana. Laatikot avataan ja tytöt vähän valittavat siitä, että toinen ryhmä sai olla pidempään. (Ohjaajan nimi) lupaa, että tehdään uudestaan ensi kerralla. (Ohjaajan nimi) kertoo minulle, että tämä on jännittävintä mitä voi tehdä, koska koulun opettajat ei anna. (Ote kenttäpäiväkirjasta 28.11.2013.)

Kaikki tytöt olivat salissa paljain jaloin. Suurimmalla osalla oli päällään normaalit kouluvaatteet. Osallistujista hiukan suurempi osa oli kantasuomalaisia lapsia, mutta myös maahanmuuttajataustaisia oli mukana. Toiminta oli maksutonta, ja se toteutettiin koulun tiloissa.

11 EASYSPOORT-TOIMINNAN ONNISTUMISET

Easysport-toiminnan onnistuneimmiksi tavoitteiksi ja toimintamalleiksi haastatte-
luissa nimettiin lasten ja nuorten tavoittaminen toiminnan pariin, positiivinen pa-
laute Easysport-ryhmistä, poikkihallinnollinen ja sektorien rajat ylittävä yhteistyö,
lasten osallistaminen ja päätoimisten työntekijöiden palkkaaminen urheiluseuroi-
hin. Merkittävänä onnistumisena voidaan pitää myös sitä, että vuonna 2014 Easy-
sport-toimintamalli vakiintui liikuntaviraston vakituiseksi toiminnaksi.

11.1 Lasten ja nuorten tavoittaminen toiminnan pariin

Haastateltavien mukaan Easysport-hankkeen keskeinen onnistuminen oli lasten ja
nuorten tavoittaminen. Toiminnan alkaessa syksyllä 2010 noin sata ryhmää käyn-
nistyi. Yhteensä 140 viikkotuntia oli ”raju määrä liikuntaa”, eräs haastateltava totesi.
Lisäksi mainittiin, että kerhojen lukumäärä lisääntyi hankkeen edetessä ja että kes-
kimääräinen osallistujamäärä oli hyvällä tasolla. Myös lasten sitoutuminen toimin-
taan koettiin onnistumiseksi. Osa lapsista oli ollut Easysport-toiminnassa mukana
alusta lähtien, jolloin iltapäiväkerhosta oli tullut pitkäaikainen harrastus. Erään
haastateltavan mukaan Easysport-toiminta oli onnistunut vakiinnuttamaan paik-
kansa. Hänen mukaansa lapset, vanhemmat ja opettajat osasivat odottaa kauden
alussa toiminnan käynnistymistä. Toimintaan osallistumista tuki monen haastatel-
tavan mukaan myös se, että toiminta oli suurimmaksi osaksi maksutonta ja toteu-
tettiin koulun tiloissa. Lisäksi lasten vanhemmilta ei vaadittu mitään, vaan suurim-
maksi osaksi lapset osallistuivat toimintaan kavereiden houkuttelemisena. Lisäksi
vanhempien luottamus koulussa toteuttavaan toimintaan oli suuri. Tämä korostui
erityisesti maahanmuuttajataustaisissa perheissä, joille urheiluseuran toimintakäy-
tännöt olivat vieraita.

Erään haastateltavan mukaan toiminnassa oli eniten mukana eka- ja tokaluok-
kalaisia. Alun jälkeen mukaan saatiin yhä enemmän myös kolmas- ja nelosluokka-
laisia. Muutama haastateltava oli ilahtunut, että toimintaan tuli mukaan myös varsi-
naista kohderyhmää eli lapsia ja nuoria, jotka eivät kuuluneet mihinkään urheilu-
seuraan. Erään haastateltavan mukaan oli kuitenkin hyvä asia, että toiminnassa oli
mukana myös urheiluseuroissa liikkuvia lapsia. Hänen mukaansa Easysport-toimin-
nasta ei haluttu tehdä ”köyhien reppanoiden palvelua”. Erään toisen haastateltavan
mukaan urheiluseuratoiminnassa mukana olevat lapset saattoivat myös tuoda mu-
kanaan kavereita Easysport-toimintaan. Hänen mukaansa urheiluseuroissa liikku-
maan tottuneet lapset saattoivat olla rohkeampia tulemaan myös Easysport-toimin-
taan ja sitä kautta toimivat motivoijina myös niille lapsille, jotka eivät kuuluneet ur-
heiluseuraan. Eräs haastateltava ihmetteli, että tulijoita oli jopa niihin ryhmiin,
joissa oli paljon käytösongelmia.

Onnistumisiksi koettiin myös erityislasten määrän lisääntyminen toiminnassa ja erityisryhmien muodostuminen. Muutama haastateltava mainitsi myös, että maahanmuuttajataustaiset lapset osallistuivat aktiivisesti toimintaan. Erään haastateltavan mielestä maahanmuuttajataustaisten lasten osallistuminen johtui siitä, että toimintaan oli helppo tulla mukaan ja se oli maksutonta.

Muutaman haastateltavan mukaan Easysport-toimintaan osallistuneita lapsia siirtyi ”jonkin verran” tai ”pari kourallista” urheiluseuratoiminnan pariin. Toisaalta urheiluseuraan jo kuuluneet lapset liikkuvat enemmän osallistuessaan myös Easy-sport-toimintaan.

Ryhmien tarve ja täyttyminen, kun sata ryhmää lähti liikkeelle tyhjästä. Ja kaikki ryhmät about täynnä. Antoi vahvistusta, että tämä on todella tarpeen. (kunnan hallintokunnan edustaja)

Eka-tokaluokkalaiset lähti innokkaasti, kaikissa kouluissa selkeästi eniten. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

No jotenkin ... koen että se on ollut onnistunutta jos ne lapset nyt on jo kolmatta vuotta mukana, on samoja lapsia eli ne on varmasti nauttinut siitä tekemisestä. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Meidän koulussa on hienoa, että meidän maahanmuuttajalapset on voinut osallistua, on lähellä kotia, niissä perheissä olisi voinut olla vaikeampi lähteä kulkemaan harrastuksiin. (kuraattori)

11.2 Positiivinen palaute Easysport-toiminnasta

Lapsilta saatu positiivinen palaute Easysport-toiminnasta koettiin onnistumiseksi. Toimijat saivat hyvää palautetta myös vanhemmilta ja koulun henkilökunnalta. Vanhemmat olivat tyytyväisiä, ettei lasten tarvinnut olla yksin kotona koko iltapäivän ajan. Haastatteluissa tuli ilmi myös ryhmän toimintaan liittyviä onnistumisia tai jopa vaikeuksien voittamista. Joissakin ryhmissä lapset käyttäytyivät levottomasti, ja näiden ryhmien kohdalla koettiin onnistumisia, kun lapset alkoivat vähitellen totella ohjaajia ja sääntöjä. Tällaisten ryhmien osallistujilta saatu positiivinen palaute tuntui muutaman haastateltavan mielestä erityisen hyvältä. Eräessä kohdennetussa ryhmässä onnistumisena koettiin vähän liikkuvien poikien osallistuminen ja sitoutuminen liikunnalliseen iltapäiväkerhotoimintaan.

...mut paljon parempi olis se nimenomaan et jos se loppu kello kolmetoista se koulu niin sit se kerho alko kolmetoist viistoista ja neljätoist viistoista samoin vanhemmilta tuli hyvää palautetta siitä että lasten ei tarvinnu olla iltapäivisin yksin kotona. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

...koulut ovat edelleen halunneet meidät vastaanottaa ja tarjota tiloja ja sitten jossain määrin koulujen intressi tarjota enemmän tiloja on myös tullu eli he ovat myös kokeneet et se toiminta on ollut laadukasta. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

...lapsilta saatiin positiivista palautetta, lasten vanhemmilta, niin joidenkin oli silleen vaikee uskoa et aijaa pääsee ilmaseks liikkumaan ja koulupäivän jälkeen ja näin pois päin, niin, ja... (kunnan hallintokunnan edustaja)

Muutama ohjaaja koki, että joidenkin lasten käyttäytyminen muuttui Easysport-toimintaan osallistumisen myötä. He mainitsivat muun muassa käytöstapojen, keskitymisen, itsehillinnän ja mielialan muuttumisesta paremmaksi. Easysport-ryhmään osallistumisella koettiin olevan myönteisiä vaikutuksia myös koulunkäyntiin. Erään opettajan mukaan Easysport-toiminnassa käydyt keskustelut huonosta käyttäytymisestä muistettiin myös koulupäivän aikana. Muutama ryhmän ohjaaja koki onnistumiseksi, että ujut lapset uskalsivat kokeilla erilaisia liikuntamuotoja ja harjoitteita.

Ett täs on ollu monta monta vaihetta, mutt loppujen lopuksi äärettömän hyvin toiminu, ett loppuhan on ollu, miten sen vois sanoo semmosta hekumaa, ett mä menin sinne tosi iloisin mielin, ett ett ku se oli niin vau, vau-tilanteita, jopa yhtenä päivänä tulin ja eihän kukaan muu mua ymmärtänyt ku (henkilön nimi)ku mä sanoin ett voiksä uskoa, että ne mun pojat oli jonossa... (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

No kyllä niitä tulee sellasii jotka aluks ujompia ni sit uskaltaa tulla paremmin mukaan ja et sit niitä jotka sanoo et mä en tykkää tosta noi mut kyl ne sitten jossain vaiheessa sanoo et hei toi olikin kivaa tai jotain vastaavaa, tämmösiä pieniä onnistumisia. (toiminnan ohjaaja)

Oon huomannu. Näillä sosiaalisesti vaikeilla kavereilla, ett selkeesti ne miettii ennen kuin ne tekee niitä asioita, jos ne tekee hölmöyksiä. Et ei niinku enää tosta vaan, ett riittää kun muutaman sanan sanoo niin sit ne osaa yhdistä, ett me ollaan pitkään käyty täällä (Easysport-ryhmässä) joku keskustelu tai muuta vastaavaa. Et se, ett mulla on ollu heille aikaa täällä vaikuttaa siihe. (liikunnanopettaja)

Onnistumisena koettiin myös se, että erityislapsille muodostettiin omia kohdennettuja ryhmiä, joissa heidän tarpeitaan voitiin ottaa paremmin huomioon. Erään toimijan mukaan omassa ryhmässään erityistä tukea tarvitsevat lapset olivat ”samalla viivalla”, jolloin uskaltaminen ja yrittäminen lisääntyivät. Tätä kautta osallistujat saivat myönteisiä kokemuksia.

(Koulun nimi) erityisoppilaat tulevat iltapäiväryhmänä tulevat yhtenä ryhmänä Easysporttiin. Tulivat aluksi yleisiin ryhmiin. Erkkaope halusi heidän viikko-ohjelmaansa Easysportiin. Huomattiin, että olisi hyvä ottaa omana ryhmänään, koska sen verran erityislaatuinen. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

11.3 Lasten osallisuuden vahvistuminen

Lasten osallisuus toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa koettiin yhdeksi Easysport-hankkeen onnistumiseksi. Esimerkiksi futisryhmiä muutettiin ensin palloiluryhmiksi ja lopulta Easysport-ryhmiksi lasten toiveiden perusteella. Toisaalta joillakin alueilla oli kysyntää varsinaisille futisryhmille. Haastattelujen mukaan tärkeintä oli, että lapset muovasivat toiminnan itsensä näköiseksi ja palveluntarjoajat

olivat valmiita muuttamaan toimintaa toiveiden suuntaiseksi. Erään opettajan mukaan lasten mahdollisuus osallistua toiminnan toteuttamiseen oli toiminnan menestystekijä ja lapset nauttivat tästä vapaudesta. Lasten osallisuuden lisääntymisellä oli vaikutuksia myös osallistujien käyttäytymiseen. Eräs ohjaaja sai erittäin levottoman poikaryhmän hallintaan vasta, kun oli valmis ottamaan huomioon poikien mielipiteitä ja samalla piti tiukasti kiinni sovituista säännöistä. Hän koki onnistumista antaessaan pojille vapautta ja samalla asetti selkeät rajat ja raamit, joiden puitteissa toimittiin.

Ilahduttanut, että seurat tehneet määrittelyn. Futisryhmiä muutettiin palloiluryhmiksi ja sitten Easysport-ryhmiksi. Moni otti palloilun pois, huomasi vaan, että lapset tulee sinne ja haluaa tehdä kuperkeikkoja. Meidän lähtökohta on, että lapset oikeasti muovaavat toiminnan itsensä näköiseksi, se on varmasti ainakin osittain onnistunut. (kunnan hallintokunnan edustaja)

Siit on ollut hirveesti hyötyä muiden ryhmien kaa ja osallisuusasia on tullu oikeen selväksi itelle ja sit mä kamppailen vieläki mä aina mietin, ett oonhan mä nyt tarpeeksi, tarpeeks sääntöjä ett siell on ne tietyt rajat, ett miss menee ne rajat ett on turvallista ja kaikki toiminta on kuitenkin näin laadukasta, mutt sitt kuitenkin nii ett siell on sen lapsen ääni. Sen prosessin mä kävin niinku siellä. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Onnistumisena koettiin myös ohjaajan osaamisen lisääntyminen lasten osallistamisessa. Erään ohjaajan mukaan kolmen vuoden matalan kynnyksen liikuntatoiminnan ohjauskokemuksen perusteella oli helpompi suunnitella toimintaa, joka oli ”lähempänä oppilaita”. Liikuntavirasto järjesti kerran lukukaudessa palveluntarjoajille koulutuksen, jonka pääteemana oli lasten osallistaminen. Moni palveluntarjoaja koki koulutukset hyödylliseksi. Muutaman urheiluseuratoimijan mukaan koulutuksista oli hyötyä myös joukkue-toiminnan toteuttamisessa. Erään urheiluseuratoimijan mukaan koulutusten myötä heidän urheiluseuransa joukkuevalmennuksessa lisättiin ”keskustelemaa valmentamista ja lapsen omaa oivaltamista”.

Hyvä näkökulma LIVin (liikuntaviraston) koulutuksesta, annetaan raamit ja lapsi keksii itse uuden tavan. Ollaan voitu soveltaa jalkapallotreeneissäkin, tuonut ohjaajille uutta näkökulmaa. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Urheiluseurassakin lisätty keskustelemaa valmentamista, lapsen omaa oivaltamista ettei aina vain sanota miten tehdään. Tuolta voi saada ideoita sinne. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

11.4 Poikkihallinnollinen ja sektoreiden rajat ylittävä yhteistyö

Eri tahojen ja toimijoiden välinen yhteistyö mainittiin yhdeksi Easysport-hankkeen keskeisimmäksi onnistumiseksi. Ensimmäinen yhteistyön iso onnistuminen oli opetusviraston päätös syksyllä 2010 koulujen tilojen käytöstä. Koulujen tiloja saivat päätöksen mukaan käyttää myös koulun ulkopuoliset toimijat ennen kello 17. Tämä oli edellytyksenä, että Easysport-toimintaa voitiin ylipäätään järjestää heti lasten

koulun päättymisen jälkeen. Liikuntaviraston ja opetusviraston välille muodostui myös yhteistyötä erityistä tukea tarvitsevien lasten tavoittamiseksi. Hankkeen työrukkaseen kuulunut opetusviraston edustaja ohjasi liikuntaviraston edustajan kouluille, joissa oli tarvetta kohdennetulle Easysport-toiminnalle.

Koulujen ja opetusviraston kiinnostus Easysport-toimintaan lisääntyi huomattavasti haastateltavien mukaan. Poikkihallinnollisesta ajattelutavasta esimerkkinä oli Wilman käyttö monissa kouluissa Easysport-ryhmien keskeisenä markkinointiväylänä.

Osassa kouluista päästiin tilanteeseen, jossa liikunnallinen iltapäivätoiminta ei ollut enää koulun arjesta erillistä, vaan esimerkiksi lasten käytösongelmia voitiin selvittää yhdessä Easysport-ohjaajan ja opettajien kanssa. Joissakin kouluissa Easysport-toiminta oli haastateltavien mukaan hyvin näkyvää. Lapset ja koulun henkilökunta tiesivät, mistä toiminnassa oli kyse ja tunsivat toiminnan ohjaajat. Aktiiviset opettajat ja kuraattorit olivat myös säännöllisesti yhteydessä palveluntarjoajiin ja olivat kiinnostuneita siitä, mitä kerhoissa tapahtui. Parhaimmillaan koulujen kanssa suunniteltiin hyvissä ajoin aikatauluja, toiminnan kohderyhmiä ja sisältöä. Osa opettajista myös motivoi ja muistutti säännöllisesti oppilaitaan osallistumaan yleiseen Easysport-toimintaan.

On hyviäkin kouluja, jossa rehtori on sitä mieltä, että kouluaika ei niinkään rajaa sitä hommaa vaan jos siellä on käytöshäiriöitä niin rehtori kävelee paikalle ja sitä selvittää koulunkin kanssa yhdessä, että sitä ei sillä tavalla katkaista kouluelämästä erilliseksi. (kunnan hallintokunnan edustaja)

Yks hyvin tärkeä ilmiö, mikä on tullut niin koulut on ruvennu näkemään. Niinku alussa koulujen suhtautuminen oli tietyllä tavalla välinpitämätön. Nyt tää koko ajan enemmän ja enemmän rupee oleen toimintaa, joka kiinnostaa kouluja ja opetusviraston ihmisiä. Se on yksi ihan selkeä vaikutus niinku tämmöseen poikkihallintokuntaiseen ajattelutapaan ja kiinnostukseen asiaan. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Se on asia (Wilma), joka on muuttunut. Alussahan oli ehdottomasti ei ja nykyään se on, sanottakoon että en tiedä koulua, jossa sanottaisiin ei, ainakin kauden alussa niin voi pistää....iso suhtautumisen muutos siinä. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Muutamassa kohdennetussa ryhmässä erityisopettaja tai liikunnanopettaja oli mukana vetämässä Easysport-ryhmää. Opettajat myös kannustivat henkilökohtaisesti oppilaita, jotka erityisesti tarvitsivat Easysport-ryhmän kaltaista toimintaa. Eräässä koulussa kuraattori ja liikunnanopettaja yhteistyössä miettivät, ketkä koulun oppilaita tarvitsivat eniten Easysport-toimintaa. Näille oppilaille perustettiin oma ryhmä, ja koulun kuraattori sekä liikunnanopettaja olivat yhteydessä lasten vanhempiin. Tällainen yhteistyö oli ensiarvoisen tärkeää, sillä Easysport-ohjaajien oli vaikeampaa saada kontaktia perheisiin. Eräs haastateltava totesi, että kohdennettujen ryhmien osalta lapset sitoutuivat parhaiten toimintaan, kun opettaja tai avustaja osallistui toiminnan toteuttamiseen.

Siel on kans ollu sillee kivasti, ett siellähän on paljon niitä avustajia ja se on heidän sitä iltapäivätoimintaa, että hehän tulee aina...ett siinä on ollut kans kiva, on ollut

tarpeeks käsiä, ett mä saan niinku järjestää sen toiminnan. Ett he on ollu tosi hyvin mukana ja apuna, ett se on ollut hirveen kiva. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Alueelliset työryhmät, joissa oli mukana eri hallinnonalojen edustajia, muodostivat erään haastateltavan mukaan arvokkaan verkoston. Hänen mukaansa verkoston ansiosta oli mahdollisuus saada kokonaiskäsitys nuorten tilanteesta kullakin alueella. Easysport-toiminta oli ”konkreettista tekemistä”, jota esimerkiksi kuraattorit voivat tarjota omille asiakkailleen.

Yhtenä onnistumisena nähtiin myös yhteistyö urheiluseurojen kanssa. Erään haastateltavan mukaan yhteistyössä olevat urheiluseurat eivät kokeneet Easysport-hankkeen uhkaavan seuran omaa toimintaa. Alussa urheiluseuroissa saattoi olla pelko, että jäsenmäärät putoavat, koska samalla alueella järjestetään yhtäkkiä maksutonta Easysport-toimintaa. Erään seuratoimijan mielestä Easysport-toiminta nähtiin lisäarvona seuratoiminnan rinnalla.

Onnistumisena voi nähdä myös sen, että kun toiminta lähti käyntiin niin osilla urheiluseuroista, muistan itsekin miettineeni tätä, että nyt LIV (liikuntavirasto) tulee toimimaan seurojen kenttään, järjestämään toimintaa, joka on ilmaista lapsille niin vaarantaako tämä urheiluseuratoimintaa. Ja nyt se, että on todettu, että tällä ei ole mitään merkitystä siihen, että ykskään käsittääkseni seura ei ole kokenut minkäänlaista jäsenmäärien putoamista sen takia, että alueella on easysport -toimintaa tai jotain tällaista. Mutta se oli alussa pelko, kun ei oltu ihan varmoja, että mitä on tapahtumassa. Ehkä se oli yksi syy, miksi mua kiinnosti lähteä mukaan toimintaan, joku on joskus sanonut jotain vihollisesta, että kannattaako se pitää kaukana vai lähellä. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

11.5 Easysport-toiminnan hyödyt urheiluseuroille

Easysport-toiminnasta tuli näkyvä osa monen urheiluseuran arkea. Hankkeen avulla urheiluseuroihin voitiin palkata päätoimisia liikunnanohjaajia. Easysport-toiminta järjestettiin pääosin iltapäivisin ennen seurojen harjoitusten alkamista. Näin Easysport- ja seuratoiminta eivät kilpailleet samoista ohjaajista, vaan sama ohjaaja pystyi tekemään pidemmän päivän. Ilman päätoimisia ohjaajia Easysport-toimintaa olisi ollut lähes mahdotonta järjestää. Sivutoimiset seuravalmentajat olivat usein päivätöissä eivätkä päässeet ohjaamaan iltapäivisin. Samoin sijaisten löytäminen oli helpompaa päätoimisten työntekijöiden keskuudesta.

Easysport-ryhmät toimivat myös mainiona väylänä urheiluseuran toiminnan markkinointiin. Monessa urheiluseurassa koettiin, että Easysport-ryhmien kautta seuratoimintaan oli saatu ”pari kourallista” lisää osallistujia. Erään toimijan mukaan lisäys ei ollut merkittävä, ja oli vaikea sanoa, johtuiko se Easysport-toiminnasta vai olisivatko lapset löytäneet muutenkin urheiluseuran joukkueisiin. Toisaalta koettiin myös lisäarvoksi, että jo valmiiksi urheiluseurassa pelaavat lapset saivat lisää liikuntaa osallistumalla Easysport-toimintaan. Urheiluseura sai erään haastateltavan mukaan myös näkyvyyttä alueella Easysport-toiminnan ansiosta.

Easysport mahdollistaa ohjaajille lisätunteja siihen aikaan päivästä, kun heille vapaata, ei vielä urheiluseuran treeniaikaa. Silloin kun heillä on aikaa ja helpottaa heidän palkkaamistaan. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Urheiluseuran näkökulmasta monella tapaa mielekäästä, yksi tapa työllistää valmentajia, tuo uusia näkökulmia meidän toimintaan, tuo näkyvyyttä alueella, kun on järjestetty futistutustumisia ollaan tuttu toimija lähialueella, meillä on kontaktit valmiina kouluihin helppo sopia futistutustumisia ja sitten siellä on easysport -ryhmissä liikkuvia lapsia, jotka iloisesti moikkaa ohjaajia. On hyvä asia, että ollaan läsnä. Aluksi ajateltiin välineellistä hyötyä eli uusia pelaajia seuraan, mutta ei mielestäni merkittävästi. Olisi voinut tulla muutenkin. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Et ku se ei oo kumminkaan keneltäkään pois kun se ei vie meidän sieltä illasta sitä aikaa ja se että meille kumminkin tulee niitä harrastajia myös Easysportin kautta ja toisaalta meidän pelaajia saavat vähän lisää liikuntaa ja yhdessä tekemistä siellä kerhossa niin varmasti siitä hyötyy ihan kaikki. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

12 EASYSPOORT-TOIMINNAN ONGELMAT

Easysport-toiminta ei olisi toiminut ilman poikkihallinnosta ja sektoreiden rajat ylittävää yhteistyötä. Onnistumisista huolimatta keskinäisessä yhteistyössä koettiin olevan myös ongelmia. Myös hallinnonalojen ja organisaatioiden sisäiset ongelmat vaikeuttivat Easysport-toiminnan toteuttamista.

12.1 Yhteistyö kaupungin hallintokuntien kanssa

Poikkihallinnollisessa yhteistyössä suurin pettymys oli se, että kolmen vuoden aikana ei onnistuttu luomaan vakiintuneita malleja sosiaalitoimen ja opetusviraston kanssa syrjäytymisvaarassa olevien lasten tavoittamiseksi. Tiiviimpää yhteistyötä toivottiin kouluterveydenhuollon, oppilashuollon ja lastensuojelun sijaishuollon kanssa. Erään haastateltavan mukaan tarvitaan ”linkkejä”, joiden avulla ohjataan lapsia osallistumaan toimintaan. Linkkejä olivat esimerkiksi sosiaalityöntekijät, rehtori, kuraattori, kouluterveydenhoitaja ja koulupsykologi. Vielä ei hänen mukaansa oltu niin pitkällä, että liikuntapalveluihin ohjaaminen toimisi luonnollisena osana heidän työtehtäviään.

Myös Palloliiton yhtenä tavoitteena oli sosiaalityöntekijöiden kanssa tehtävän yhteistyön tiivistäminen. Tavoitteena oli, että sosiaalityöntekijät ohjaisivat tuen tarpeessa olevia lapsia Easysport-ryhmiin. Haastateltavan mukaan tuloksia tässä ei kuitenkaan syntynyt. Yhdeksi syyksi arveltiin sitä, että sosiaalitoimi oli todella työllistetty lastensuojeluun liittyvissä asioissa. Resursseja ei ollut tarpeeksi ennaltaehkäisevän toiminnan kehittämiseen.

Vieläkin täytyy koko ajan jumpata, että miten me tavoitetaan ne, se kohderyhmä, joka ei tuu sinne vanhemman saattelemana tai muuta, että miten se yhteistyö oppilashuoltotyöryhmän kouluissa edelleen kehittyy. Siinä mä koen, kun nää neljä vuotta otettiin pois niin jäädään niinku kesken, mutta ehkä keskustelu jatkuu sitte kuitenkin vielä jollain tasolla jatkossa. (kunnan hallintokunnan edustaja)

Hankkeessa olevien hallintokuntien ja niiden erilaisten toimintaperiaatteiden yhteensovittaminen ei monen haastateltavan mukaan ollut helppoa. Eräs haastateltava kuvaili yhteistyötä ”kulttuurien väliseksi keskusteluksi”. Hallintokuntien yhteistyössä kohdattiin aluksi paljon käytännön ongelmia. Epäselvyyttä oli muun muassa siitä, voidaanko koulun avaimia antaa ulkopuolisille toimijoille ja maksaako koulujen tilojen käyttö.

Hankkeessa mukana olevat virastot olivat erikokoisia ja niillä oli eriaikaiset vuosikellot. Liikuntavirasto pystyi erään haastateltavan mukaan ”ohuena organisaationa” toimimaan ”ketterästi”. Opetusviraston oli taas mahdotonta toimia samalla nopeudella. Erään toimijan mukaan hanketyötä tehtiinkin alussa ”omasta nurkasta”.

Yhteistyö tiivistyi hänen mukaansa vasta hankkeen loppupuolella, kun opittiin hyödyntämään eri hallintokunnissa olevaa asiantuntijuutta. Myös liikuntaviraston sisällä eri hankkeiden välillä toivottiin olevan jatkossa enemmän yhteistyötä.

Hallinnollisen johtotason sitoutumisessa Easysport-hankkeeseen koettiin parantamisen varaa. Erään haastateltavan mukaan yksittäinen hanketyöntekijä ei voinut viedä asioita eteenpäin, mikäli puitteet eivät olleet kunnossa. Hallintokunnilla oli erään haastateltavan mukaan myös erilaisia näkemyksiä toiminnan luonteesta, erityisesti siitä, tulisiko toiminnan pääpainon olla ennaltaehkäisevässä työssä (esim. liikunta) vai korjaavassa työssä (esim. kuntoutus, terapia).

...että jos me ollaan tässä työrukkasessa sitouduttu tiettyihin asioihin, niin tuntuu että johto ei oo aina sitoutunu tai osannu ajatella...kun tää on sosiaaliviraston tai jotenki sieltä käsin tää lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulo ja myös koordinaatio on sieltä käsin niin tän ennaltaehkäisevän asian ymmärtäminen, ett me ei olla sitä korjaavaa vaan että mun esimies on ollut vahvasti tätä mieltä, ett tää on niinku ennaltaehkäisevää ja näin poispäin, ett sitt, ett mist sitä tukee aina saadaan. (kunnan hallintokunnan edustaja)

Hallintokuntien edustajien osallistuminen Helsingin alueellisten verkostojen palaveriin koettiin hankalaksi. Ongelmaksi muodostui kullekin hallintokunnalle tärkeiden palaverien löytäminen ja turhien karsiminen pois. Esimerkiksi liikuntaviraston kahden Easysport-hanketyöntekijän oli mahdotonta osallistua kaikkiin verkostojen tapaamisiin. Toisaalta oikeassa paikassa oleminen oikeaan aikaan loi uusia yhteistyömahdollisuuksia.

LASU-kärkihankkeen raportointi koettiin hankalaksi. LASU-hankkeessa olevien virastojen tuli raportoida ”yhteisellä suulla” kärkihankkeen etenemisestä. Myös hallintokunnan sisällä toimivat erilliset hankkeet raportoitiin samassa pakeetissa. Esimerkiksi liikuntaviraston neljän eri hankkeen eteneminen raportoitiin yhdessä kolmen muun hallintokunnan hankkeiden kanssa. Yhteisessä raportoinnissa ei pystytty tuomaan esiin yksittäisten hankkeiden tuloksia.

12.2 Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa

Liikuntaviraston, urheiluseurojen ja muiden palveluntarjoajien välisessä vuorovaikutuksessa koettiin ongelmia. Hankkeen kehittämisen kannalta olisi muutaman toimijan mielestä ollut ensiarvoisen tärkeää, että urheiluseurojen ja muiden palveluntarjoajien kanssa keskusteltaisiin toiminnan onnistumisista ja karikoista. Tällaista vuoropuhelua ei syntynyt tarpeeksi ensimmäisen kolmen vuoden aikana. Liikuntaviraston työntekijät kiertelivät eri ryhmissä ja saivat sitä kautta käsitystä toiminnasta. Ryhmien määrä kasvoi kuitenkin niin suureksi, ettei kahden ihmisen työpanos enää riittänyt. Viraston työntekijä ei myöskään yhden vierailun perusteella saa samanlaista käsitystä toiminnasta kuin ohjaaja, joka on mukana säännöllisesti yhden tai useamman kauden. Tämän vuoksi peräänkuulutettiin aktiivisempaa tiedonvälitystä ja kokemusten jakamista.

Ne seurat, jotka on yhteistyössä olisivat tiiviimmin yhteistyössä, olis meihin herkemmin yhteydessä, me ollaan yritetty esimerkiksi että tarviitteko välineitä että tilataan, tarviitteko lisää ohjaajia niin että yritetään järjestää vaik se olis toisesta seurasta. Että se tiivis yhteys olis parempi. Meil on seuroja, jotka on tosi hyvin, mutt että kaikki olisi yhtä aktiivisia. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Seurat ja muut palveluntarjoajat eivät aina lähettäneet laskuja ja tilastotietoja ajoissa liikuntavirastoon. Tämä hidasti liikuntaviraston työtä. Esimerkiksi laskut tuli maksaa kyseisen vuoden budjetista, jolloin oli tärkeää saada maksut hoitoon ajoissa. Erään haastateltavan mukaan seuraihmiset olivat kiireisiä ja ”enemmän kenttäihmisiä”. Kasvokkaisissa viestintätilanteissa kerrottu viesti tavoitti heidät paremmin kuin sähköposti.

Kaikki yhteistyökumppanit eivät osallistuneet liikuntaviraston järjestämiin koulutuksiin. Monen haastateltavan mukaan olisi ollut tärkeää, että kaikki yhteistyökumppanit osallistuvat ainakin silloin tällöin koulutuksiin. Erään haastateltavan mukaan koulutuksien toteuttaminen viikonloppuisin oli huono ratkaisu monelle seuratoimijalle, jotka jo muutenkin tekevät vapaaehtoistoimintaa viikonloppuisin.

Yhdeksi ongelmaksi koettiin joidenkin urheiluseurojen sitoutuminen Easy-sport-hankkeeseen. Mukanaolon intensiteetti vaihteli paljon. Osa seuroista saattoi nähdä riittäväksi pelkästään pinnallisen yhteistyön liikuntaviraston kanssa. Tällöin Easy-sport-toiminta jäi toiminnassa ”ulkokehälle, jota tehdään vähä toisella kädellä”. Erään seuratoimijan mukaan yhdistyksessä oli ihmisiä, jotka kokivat, että Easy-sport-toiminta oli turhaa. Toisaalta pelkona oli erään toimijan mukaan, että matalan kynnyksen toiminta nähdään uhkaksi perinteiselle maksulliselle ja sitoutumista vaativalle urheiluseuratoiminnalle. Easy-sport-toiminnan myötä lapsia voi mahdollisesti siirtyä pois urheiluseurojen ryhmistä ja joukkueista, jolloin jäsenmäärien pelättiin laskevan. Monen haastateltavan mukaan Easy-sport-toiminta saattaa kuitenkin pikemminkin olla väylä lapsille siirtyä urheiluseuraan liikkumaan.

Eräs Easy-sport-hankkeessa alusta asti mukana ollut urheiluseura purki sopimuksen liikuntaviraston kanssa kesken kauden. Seurajohto vaihtui ja uusi johto päätti lopettaa Easy-sport-toiminnan. Liikuntavirastolle tilanne oli vaikea, sillä seuran vetämissä ryhmissä liikkui paljon lapsia. Ongelmallista tilanteesta oli myös se, että kesken kauden lopettanut urheiluseura oli yksi Palloliiton koordinaatioyhteistyössä mukana ollut seura. Palloliitto toimitti liikuntavälineitä jalkapalloseuroille liikuntaviraston rahoituksella. Myös Easy-sport-toiminnan lopettaneelle seuralle toimitettiin välineitä kahteen eri toimipaikkaan.

Se oli ehkä isoin kupru mikä oli siin matkalla et siel oli henkilöt oli vähän sopinu ohi hallituksen tietämyksen hallitukseen ei ollu tietonen mitä seurassa oikein tapahtuu ni siit tuli vähän ikävää kädenvääntöä siel tuli ihmisii henkilövaihdoksia ja siit se varmaan johti sit siihen että se loppu sitte. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Palloliiton koordinaatioyhteistyössä koettiin tiedonvälitykseen liittyviä ongelmia. Eräs Palloliiton koordinoiman jalkapalloseuran koordinaattori ei tiennyt, että liikuntavirasto halusi painottaa toiminnan kohderyhmänä 5.–6.-luokkalaisia. Palloliitto oli hänen mukaansa tyytyväinen, kun toiminta tavoitti 1.–2.-luokkalaisia.

Myöskään hankkeen nimi (Easysport) ei tullut urheiluseuran tietoon eivätkä kaikki liikuntaviraston materiaalit saavuttaneet urheiluseuraa. Seuran koordinaattorin mukaan Palloliiton yhteistyön päätyttyä saatiin suurempi yhteys liikuntavirastoon, mikä sujuvoitti yhteistyötä. Toisaalta seurassa oltiin tyytyväisiä, että markkinointikuluja voitiin laskuttaa Palloliiton kautta. Toisen Palloliiton yhteistyöseuran koordinaattori koki, ettei Palloliiton mukana olemisesta ollut paljonkaan hyötyä. Hänen mukaansa yhteistyöhön liittyvät asiat oli jo sovittu liikuntaviraston kanssa siinä vaiheessa, kun Palloliitto tuli mukaan. Koska kyseessä oli jalkapalloseura, rahoitus kiersi Palloliiton kautta. Erään haastateltavan mukaan Palloliiton koordinoimista neljästä yhteistyöseurasta kaksi oli jo aiemmin toiminut liikuntaviraston yhteistyökumppaneina.

Joo, elikkä Palloliitolla ei ollu hirveen suuri rooli nyt tässä tai ei ollu roolia? S: Ei, sitte vaan kun me olemme jalkapalloseura niin me sitten siirryttiin siihen palloliiton kautta sen rahoituksen kannalta mutta, mut et tavallaan nää oli jo sovittu mun mielestä jo ennen sitä...Et mul on jotenkin niinkun ehkä vähän hämärä se itse en koe että Palloliitto oli mitenkään, et siit oli kauheesti meille mitään hyötyä et ehkä enemmän se että oltiin jo saatu ne asiat sovittua aiemmin. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Ongelmia vuorovaikutuksessa oli myös urheiluseurojen ja muiden palveluntarjoajien sisäisessä tiedonvälityksessä. Muutama haastateltava arvioi, että ohjaajien oli vaikea puhua Easysport-ryhmän ohjaamiseen liittyvistä ongelmista ja että ohjaajat saattoivat uskoa, että heillä ei ollut ammattitaitoa ryhmien ohjaamiseen. Kuitenkin myös eräs kokenut ohjaaja totesi eräästä Easysport-ryhmästä, että ”paikalla olisi pitänyt olla psykologeja”. Erään ohjaajan mukaan oli aluksi tosi vaikeaa myöntää, että ”mä oon iha paska”. Hänen mukaansa liikunnanohjaajat luulevat, että heidän tulee olla ”kaikkivoipaisia”. Eräässä seurassa Easysport-toimintaan palkattu ohjaaja väsyi ensimmäisen kauden jälkeen, jolloin hänen avukseen palkattiin apuohjaaja. Eräs toiminnan koordinaattori kertoi rohkaisseensa Easysport-ohjaajaa puhumaan avoimesti toteamalla, että ”aina ei tarte olla kaikki hyvin”. Osittain ongelma koettiin yhteisen ajan puutteeksi. Urheiluseurassa oli harvoin mahdollista järjestää yhteisiä palaverreja, joissa Easysport-ryhmien ohjaamisesta olisi voinut puhua. Erityisen hankalaa oli tuntityöntekijöiden kohdalla, koska palavereihin osallistumisesta olisi pitänyt maksaa lisäkorvaus.

Se on ehkä meidän liikunnanohjaajien ammattitauti, että meidän täytyy kaikki osata ja kaikki pystyä ja olla kaikkivoipaisia tai miten sen vois sanoo, sitten on vaikea myöntää, että nää on ollut tosi vaikeita. Se oli mullekin vaikeeta niinkun mä sanoin, ett tuln takki tyhjänä ja sanoin (henkilön nimi) ett mä oon ihan paska, jotenki sitä niinku pelätään niin just sitä... (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

mut tota, ja sit ehkä jollain tavalla semmonen ajankäytöllinen haaste et ehkä ...ite toivoisin et me pystyttäisiin meidän ohjaajat saamaan omalla porukalla ehkä semmosia säännöllisiä et vois oikeesti ajan kanssa käydä semmosen et ne tavallaan oppis siihen kulttuuriin että ääneenkin saa sanoa sen jos jokin ei toimi. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

12.3 Yhteistyö koulujen kanssa

Easysport-hankkeessa mukana olevat koulut olivat haastateltavien mukaan hyvin erilaisia. Joissakin kouluissa Easysport-toiminta oli arvostettua ja yhteistyö sujuvaa, toisissa kouluissa oli vielä paljon parantamisen varaa. Osassa kouluista Easysport-toiminta jäi irralliseksi ja erilliseksi osaksi koulun toimintaa ja ryhmien vetäjät kokivat olevansa täysin ulkopuolisia koulun arjessa. Eräs ohjaaja oli vetänyt Easysport-ryhmää koulussa vuoden ajan, kun eräs opettaja tuli kysymään häneltä, kuka hän oli. Opettaja ei ollut koskaan kuullutkaan koko toiminnasta. Monen haastateltavan mukaan koulun yhteistyöhalukkuus oli suurelta osin riippuvaista rehtorin asenteesta Easysport-toimintaa kohtaan ja siitä, miten rehtori kertoi toiminnasta muulle henkilökunnalle. Joillekin toimijoille oli jäänyt tunne, että koulun henkilökunta ei arvostanut liikunnanohjaajien ammattitaitoa lasten kasvattajina.

Miten pystytään toimimaan koulujen kanssa rinta rinnan, lomittain, yhdessä ja tasavertaisina aikuisina tekijöinä lasten kanssa. Vielä pitkä matka siihen, että harrasteliikunnan ohjaaja nähtäisiin koulumaailmassa yhtä tärkeänä kasvattajana kuin opettaja. (kunnan hallintokunnan edustaja)

Aika monessa koulussa se on sellaista, että koulu päättyy ja vapaa-aika alkaa ja koulu ja vapaa-aika ei hirveästi keskustele keskenään: Iso haaste, jos ajatellaan lasten hyvinvointia, kasvatustehtävää ja yhteisen kopin ottamista niistä haasteellisista lapsista. Ehkä haluaa saada kaiken valmiina, ettei tarvitsisi itse ponnisteluja asian sen asian eteen. (kunnan hallintokunnan edustaja)

Osassa kouluista ryhmiin ei tullut tarpeeksi lapsia. Kaikki opettajat ja koulun muu henkilökunta eivät tiedostaneet, että voisivat kannustaa lapsia osallistumaan Easysport-ryhmiin. Muutaman haastateltavan mukaan koulut "haluavat kaiken valmiina" eivätkä "henkisesti sitoudu siihen toimintaan". Vaarana näissä kouluissa oli, että lasten osallistuminen ryhmiin oli kiinni pelkästään lapsen omasta tai vanhempien aktiivisuudesta. Tällöin lapsia tai ainakaan keskeistä kohderyhmää ei saavutettu. Ongelmaksi koettiin myös se, että opettajat eivät olleet kiinnostuneita siitä, mitä ryhmissä tapahtuu, jolloin levottomien ryhmien hallinta jäi täysin Easysport-ohjaajan vastuulle. Eräs haastateltava ihmetteli, miten koulu itse ei pystynyt tarjoamaan matalan kynnyksen liikuntatoimintaa niille lapsille, jotka eivät olleet liikunnallisesti lahjakkaita. Hänen mukaansa liikuntatunnit olivat todella vaikeita ja haasteellisia. Vähemmän liikunnallisesti lahjakkaat oppilaat eivät edes uskaltaneet yrittää, vaan jäivät syrjään liikuntatunneilla.

Toisissa kouluissa ollaan täysin ulkopuolisia ne ei haluttakaan tietää mitä ryhmissä tapahtuu. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Tässä huomaa kuinka erillinen saareke on sitten loppujen lopuksi tää meidän työ, jota me tehdään täällä ja sitten se mitä tapahtuu oppilaille vapaa-aikana. Vaikka ne olis koulun tiloissa. (luokanopettaja)

Joillakin ohjaajilla oli vaikeuksia saada avaimia liikuntatiloihin, ja yksittäisissä kouluissa rehtori kielsi koulun liikuntavälineiden käytön Easysport-ryhmissä. Eräässä koulussa oli huomattu, että lapset olivat sotkeneet liikuntavarastokaapin Easysport-toiminnan yhteydessä. Joissakin kouluissa Wilma (koulun ja kodin välinen sähköinen tiedotusjärjestelmä) koettiin vain kodin ja koulun väliseksi kanavaksi, jossa ei voitu tiedottaa Easysport-toiminnasta.

Kaikki koulut eivät anna avaimiaan ja on mullakin yksi koulu, missä on ollut vähän välineiden käytön kanssa hankaluuksia. Mikä sitten taas kuulostaa hölmöltä pidemmässä juoksussa, että ei voida joka paikkaan tuoda trampoliineja ja paksuja mattoja että pienet tavarat voidaan tuoda... Tässä koulussa missä mä oon niin rehtori on kieltänyt, että ulkopuoliset ei saa käyttää, että tavarat menee rikki ja kuluu ja muuta. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Joskus etäinen suhde kouluun saattoi johtua erään haastateltavan mukaan henkilökemioista. Sama haastateltava koki, että olisi voinut tehdä itsekin paljon joissakin kouluissa vuorovaikutuksen parantamiseksi. Eräässä koulussa ulkopuolisuuden tunne johtui fyysisistä olosuhteista. Sisäänkäynti liikuntasaliin tapahtui sivuovesta, jolloin ohjaajia ja ryhmiä ei huomattu koulussa.

Vuorovaikutuksen niukkuus vaikutti myös ryhmien aikataulujen sovitteluihin. Palveluntarjoajat halusivat lyödä lukkoon Easysport-ryhmien aikataulut ennen juhannusta, kun koulussa tehtiin lukujärjestykset tulevalle lukuvuodelle. Näin olisi ollut paremmat mahdollisuudet aloittaa ryhmät heti tietyn luokka-asteen oppituntien päättymisen jälkeen. Joissakin kouluissa ainoat vapaat salivuorot olivat liian myöhään, jolloin oppilaat olivat jo lähteneet kotiin. Erään haastateltavan mukaan tämä on ongelma niin kauan kunnes Easysport-toiminta saadaan kiinteäksi osaksi koulun lukujärjestyksestä. Myös aikataulujen sopimisen kanssa oli ollut hankaluuksia. Aikataulut saatiin sovittua käytännössä vasta elokuussa, ja ne muuttuivat viime hetkeen saakka ennen ryhmien käynnistymistä. Tämä hankaloitti markkinointia, erityisesti painettujen esitteiden tekemistä. Erään haastateltavan mukaan esite ei ollut koskaan valmis ennen toiminnan käynnistymistä. Lisäksi esitteeseen jäi usein virheitä, koska aikataulut vielä muuttuivat.

Joissakin kouluissa saadut kerhoajat ovat ainoat ajat saatavilla, mitkä salista on vapaana ja ne ei välttämättä ole parhaat mahdolliset. Joissakin kouluissa saattaa olla liian myöhään esim. 14–15, jolloin eka-tokaluokkalaiset on lähtenyt jo koulusta. Niin kauan kun ei saada koulun lukkariin on tämä puoli. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Isojen koulujen kohdalla koettiin myös ongelmaksi, että luokka-asteen eri rinnakkaisluokilla oppitunnit loppuivat eri aikoihin, jolloin kaikkia lapsia ei ollut edes mahdollista tavoittaa. Joissakin kouluissa ei ollut aikaa istua alas keskustelemaan Easysport-toiminnasta, vaan ainoa vuorovaikutustapa oli sähköposti. Erään haastateltavan mukaan koulut elivät kovassa paineessa, koska koko ajan tuli erilaisia pyyntöjä eri tahoilta. Tämän vuoksi hyvätkin asiat ja hankkeet saattoivat jäädä ilman panos-

tusta. Eräässä koulussa taas toivottiin, että palveluntarjoaja olisi aktiivisemmin ha-
keutunut keskustelemaan toiminnasta kasvotusten koulun henkilökunnan kanssa
eikä pelkästään lähettänyt sähköpostia.

Että siinä vaiheessa ku oltiin oltu yhteydessä kouluihin ja saatu se kiinnostus, niin
siinä vaiheessa myös joissakin kouluissa käytiin, ketkä tuntu että se helposti onnistu
se käyminen, esimerkiksi (koulun nimi), siis tai se että heidän asenne oli se et ilman
muuta istutaan alas ja jutellaan, ja sitte on taas kouluja kenel tuntu et aikaa ei oo sitä
pienä hetkee istuu alas, niin sit se rakennetaan taas sitte jonkun sähköpostin kautta
jos sit joku vastaus joskus saadaan. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Iltapäivätoiminnan toteuttaminen koulussa ei ollut aina ongelmatonta. Monissa
kouluissa on erittäin tiukat säännöt siitä, että koulupäivän jälkeen on poistuttava
koulun tiloista. Osa opettajista ei muistanut tai tiennyt Easysport-toiminnasta, ja he
hätyyttelivät kerhoon meneviä lapsia lähtemään kotiin. Opettajat eivät myöskään
pitäneet siitä, että kerhon päättymisen jälkeen osa lapsista jäi koulun tiloihin. Ryh-
mien ohjaajat eivät aina osanneet ohjeistaa lapsia lähtemään välittömästi ulos kou-
lurakennuksesta.

...niin täällä pyörii hyvin epämääräistä välillä oppilaita niin periaate on kuitenkin se,
että täältä pitää poistua sitten kun päivä päättyy. (luokanopettaja)

No silloin kun on syy niin silloin, mutta me ei tiedetä, että ketkä missäkin kerhossa
käy....Voinhan mä kysyä, että ketkä käy, mutta mutta ei mulla oo tullu mieleen sitä
kysyä vapaa-ajanvietoista. (luokanopettaja)

Samoin koulun lukitut ovet vaikeuttivat kerhoon osallistumista. Osa lapsista oli kou-
lupäivän päättymisen jälkeen jo lähtenyt kotiin. Mikäli Easysport-kerho ei alkanut
välittömästi oppituntien jälkeen, nämä oppilaat tulivat takaisin kouluun ja yrittivät
sisälle koulurakennukseen. Muutamat opettajat valittivat sitä, että heidän täytyi
käydä availemassa ovia, erityisesti kun osa lapsista tuli myöhässä.

Koulun pääoven edessä on kaksi tyttöä istumassa asfaltilla. Tytöt tarkastelevat jotain
kirjaa yhdessä. Toinen tytöistä kertoo tulevansa Easysport-ryhmään, joka kylläkin al-
kaa vasta yli tunnin kuluttua, koska poikien ryhmä on ensin. Tytön koulu on jo päättynyt.
Hän odottaa koulun ulkopuolella Easysportin alkamista. Eräs opettaja näkyy ik-
kunan takana ja toinen tytöistä heiluttaa. Opettaja tulee avaamaan. Opettaja sanoo
tiukkaan sävyyn tytöille, että heidän ei pitäisi jäädä koulun jälkeen koulun pihaan ma-
leksimaan vaan lähteä kotiin. Toinen tyttö aloittaa lauseen, josta kuulen vain sanan
liikkakerho. Opettaja keskeyttää kuuluvammalla äänellä ja sanoo, että on kiellettyä ol-
la koulun pihalla koulun päättymisen jälkeen. Hän tivaa, kuka on tytön opettaja. Tyttö
saa sanottua kokonaisen virkkeen, josta käy ilmi, että hän on osallistumassa liikkaker-
hoon ja mainitsee opettajansa nimen. Opettaja rauhoittuu hieman ja sanoo, että opet-
tajan kanssa pitäisi sopia missä odotetaan liikkakerhon alkamista. (Ote kenttäpäivä-
kirjasta 2.10.2013.)

Muutama ohjaaja koki pettymyksiä, kun koulu ei ollut tiedottanut palveluntarjo-
ajalle liikuntaryhmän peruuntumisesta. Esimerkiksi koulun juhlien ja tapahtumien
vuoksi ryhmiä peruttiin, mutta ohjaaja sai tiedon vasta mentyään liikuntasaliin.

Edelleen koulun kanssa haasteita, kun meillä toiminta on koulun saleissa, koulu ei huomaa meitä infota, jos koulun sali ei ole esimerkiksi käytössä, sitten ollaan lasten kanssa siellä ovien takana ja ihmetellään, että mistä on kyse tai mennään saliin ja sielä onkin jonkun juhlan takia tuolit levitettynä. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Just oli tää tunti peruttu, ei me tiedetty mitää, ku tultiin tänne...Lapset ite tuli meille kertoo, että meil o kerho peruttu. (toiminnan ohjaaja)

Koulussa ja matalan kynnyksen toiminnassa oli osittain erilaiset toimintaperiaatteet. Easysport-toiminta oli vapaa-ajan toimintaa, jolloin ryhmässä seurattiin osittain erilaisia sääntöjä kuin kouluaikana. Esimerkiksi Easysport-ryhmissä liikkuvilla lapsilla ei tarvinnut välttämättä olla liikuntavarusteita mukana toisin kuin koulun liikuntatunneilla. Mukaan sai tulla myös farkut jalassa. Erään haastateltavan mukaan koulun henkilökunta halusi vaikuttaa Easysport-toiminnan sääntöihin, mikä vaikeutti matalan kynnyksen toiminnan toteuttamista. Koulun kanssa haluttiin tehdä yhteistyötä, mutta muutaman haastateltavan mielestä Easysport-toiminta ei saanut olla liikaa ”kytköksissä” koulun sääntöihin.

Koululla saattaa olla haluja vaikuttaa siihen, miten se ryhmä noudattaa koulun sääntöjä ja täähän on meille se haaste, koska toiminnan on tarkoitus kuitenkin olla vapaa-aikaa, että se ei olisi liian sen koulun rooleissa mukana. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Tällasia käytännön juttuja ihan siis pedagogisesta näkökulmasta olis hyvä oppia ja ottaa huomioon siinä ja samoin kaikki tämmöset välineiden palauttamiset paikalleen ettei jää varastot sekaseks ja ettei lapset pompi jossain lavalla ja niin päin pois. Mutt se ett meil ei oo niinku ketään siellä varsinaisesti seuraamassa, kun ei meil oo sellasta resurssia sitte, ettei me loppujen lopuksi tiedetä. Ainoastaan sitte seuraavana päivänä saattaa opettajat sanoa, että miten tää, miten tää varasto on tälleen ja miten nää on tälleen näin täällä, eihän voi sitte sanoa kenen jäljiltä millonki on ollu. (apulaisrehtori)

12.4 Ongelmat Easysport-ryhmien ohjaamisessa

Eräs liikunnanohjaaja kuvaili yhtä Easysport-ryhmää seuraavalla tavalla:

... ne oli hirmu väkivaltaisia ne pojat keskenään ja niillä tota niin oli tosi vaikea hallita omia tunteitaan ja siel sitt räisky tosi usein ja itekkin tuntu... mä aina välillä tulin tänne (henkilön nimi), ett mä en tiedä oonko mä huomenna jossain oikeuskeskustelussa ku mä oon joutunut pitelemää, ku niille tuli jotenki semmosii tilanteita, ett tosi herkästi otti itseensä tieteenki tai jotenki ärty niin sit niillä tuli semmonen tietynlainen katse ett sitä ei niinku mikään, ei mikään puhe mee läpi ja sitt ne vaan huutaa, ett ne menee tappamaan ja ne kostaa kaikki ja mä tapaa kaikki ja semmonen niinku. Mä oon seissy siinä ovensuussa, se laps juoksee mua päin kyynerpäätä mahaan ja niinku tämmöstä ja mä vaan seisoin ja pitelen, ett se ei niinku muita sitten satuta. On ollu aika rajujakin tilanteita aina välillä, mutt sitte, se on ollu kiva, ett ne pojat on kaikki aina sitte tullu pyytämään anteeksi ja seuraavana päivänä ne asiat on selvitetty ja ne on aina tullu takasi, ett se on ollu hirveen tärkeä se ryhmä heille. Mäkin oon yrittänyt tehdä aina niin, ett on helppo tulla, ett vanhoja ei sitt enää muistella. (toiminnan ohjaaja ja koordinaattori)

Lähes kaikki haastateltavat kokivat, että Easysport-ryhmien ohjaaminen oli haasteellista. Lapsia oli vaikea saada tottelemaan tai joissakin ryhmissä edes kuuntelemaan ohjaajia. Osa ohjaajista koki, ettei heillä ollut auktoriteettia lasten silmissä. Erityisesti maahanmuuttajataustainen naisohjaaja koki aluksi, että oli etnisen taustansa vuoksi poikaryhmän ”arvoasteikossa” alhaalla. Eräs ohjaaja kuvaili liikuntasalia ”viidakoksi”, jossa osa lapsista roikkui verhoissa, osa heitteli palloja ja osa juoksi pitkin lavoja ja ympäri koulua ja availi ovia. Joidenkin ryhmien hallintaan käytettiin suhteettoman paljon aikaa. Yhden haastateltavan kokemukset ryhmien ohjaamisesta poikkesivat selkeästi muiden haastateltavien käsityksistä. Hän ihmetteli, miten ryhmissä voi olla järjestysongelmia, jos ohjaajina toimivat koulutetut ammattilaiset. Kaikki muut haastateltavat kertoivat ongelmista ryhmien hallinnassa.

Haastateltavien mielestä liian levottomat lapset saattoivat häiritä liikaa toiminnan toteuttamista. Esimerkiksi lasten osallistaminen toiminnan toteuttamiseen oli joissakin ryhmissä lähes mahdotonta, koska niissä oli ”niin villiä menoa”. Ihmetystä aiheutti, miten levottomiin ryhmiin oli aina paljon halukkaita tulijoita. Muutaman haastateltavan mielestä levottomille osallistujille pitäisi perustaa erillinen kohdennettu ryhmä, jossa olisi mukana myös koulun opettaja. Eräs haastateltava oli kuullut, että joillekin huonosti käyttäytyville lapsille oli annettu porttikielto Easysport-ryhmään. Hänen mielestään näitä lapsia ei saisi päästää pois vaan yrittää saada mukaan kohdennettuun toimintaan. Eräässä kohdennetussa ryhmässä päädyttiin kieltämään muutaman lapsen osallistuminen. Kyseiset lapset aiheuttivat vaaratilanteita, muun muassa matkalla liikuntapaikalle eräs lapsi jäi melkein auton alle tottelemattomuuden vuoksi. Opettajan mukaan liian huonosti käyttäytyvät ja vaaratilanteita aiheuttavat lapset vaikuttivat ryhmän toimintaan ja ilmapiiriin niin negatiivisesti, ettei heitä voi pitää mukana edes kohdennetussa toiminnassa.

Lasten suuret erot liikunnallisissa taidoissa aiheuttivat vaikeuksia ohjaajille. Erään ohjaajan mukaan oli vaikea ohjata ryhmää siten, että liikunnallisesti heikommalla lapset kokivat onnistumisia ja samalla taitavammat lapset eivät kyllästyneet. Toiminnan suunnittelua vaikeutti myös se, että lasten ei tarvinnut sitoutua toimintaan, jolloin osallistujamäärissä saattoi olla huikeita eroja eri viikkoina. Eräässä kohdennetussa ryhmässä toisena ohjaajana toiminut koulun opettaja koki raskaaksi, että osa lapsista piti erikseen hakea ja patistaa tulemaan mukaan ryhmään.

Joskus aina maanantain jälkeen aina miettii, minkä takia tänne edes tulee. Tää o aika hyvä shokki aina alkuvuokolle välillä. Täs oli kaks viikkoo sitte olin täällä yksi, ku (toisen ohjaajan nimi) ei päässy... mä melkein jouduin sanoon, ett se toinen ryhmä lopetetaan kokonaan ku täällä niinku kolme ihmistä löi toisiaan, sit ku menin siihen väliin niin sit siellä rupes joku toinen haukkumaan ja toi teki tota ja toi teki tota. Ja sit mistä sä voit oikeesti tietää kuka huijaa ja kuka sen o oikeesti tehny. Ja sit jos miettii, ett ne o eka- ja tokaluokkalaisii nii ei uskois, että niille paljo niille joutuis sanoa. (toiminnan ohjaaja)

Ainaki ne (Easysport-osallistujat) selkeesti odottaa tätä kerhoa aika paljon niinku ne haluaa tulla tähä. Monelle varmaan ainut liikuntatapahtuma viikos. Niin niin sitte saattaa vähä purkautuakin täällä, mennä vähä yli, odotus latautuu. Välillä se on kyllä aika villiä se meno. Se o aika tiukkaa täällä olla. (toiminnan ohjaaja)

12.5 Eri toimijoiden erilaiset tavoitteet ja toimintaperiaatteet

Haastatteluiden perusteella vaikuttaa siltä, että osa ohjaajista joutui todella koville ja käytti kaiken ammattitaitonsa levottomien ryhmien hallitsemiseen. Urheiluseurassa valmentaminen oli monen toimijan mukaan todella erilaista. Valmentajat olivat tottuneet lajilähtöiseen harjoitteluun, suunnitelmallisuuteen, pitkäjänteisyyteen ja osallistujien sitoutumiseen sekä vanhempien mukanaoloon. Ristiriita syntyi, kun Easysport-toimintaan tuli mukaan lapsia, jotka eivät olleet tottuneet urheiluseuran toimintaperiaatteisiin. Osa lapsista ei ollut motivoituneita oppimaan liikuntataitoja vaan tuli ryhmään aivan muista syistä. Erään urheiluseuratoimijan mukaan Easy-sport-toiminnan vapaamuotoisuus ja ei-tavoitteellisuus eivät välttämättä motivoi ohjaajia. Osa urheiluseurojen valmentajista pitikin Easysport-ryhmien ohjaamista ”pakkopullana”. Ohjaaminen pyrittiin hoitamaan, koska Easysport-ryhmät mahdollistivat täysipäiväisen työskentelyn urheiluseuralle iltavalmennuksen lisänä.

Haasteellista motivoida valmentajia, että Easysport osa meidän toimintaan. Valmentajat pitävät vähän pakkopullana, vaikea välillä motivoida heitä. Tunnistaa tilanteen, että haluaako lapset oikeesti liikkua ja oppia vai ovatko vaan ryhmässä sähläämässä. Jalkapallovalmentaja ei välttämättä innostunut käyttämään aikaa ja hermojaan sen tilanteen ratkaisemiseen. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

No emmä tiedä, jos iha rehellisiä ollaan nii ei tää ehkä, me ollaan täällä sen takia, ett osa meidän palkasta koostuu tästä. Et liikuntavirasto maksaa seuralle. Kyl tähänki toimintaan varmasti löytyis sellasia ihmisiä, joilla olis vähä kovempiki motivaatio tähä tekemiseen. Enemmän tällasia liikunnanohjaajia, jotka haluaa tehdä tämmösiä ohjaustunteja. Kuitenki paljo mieluummi sitä valmentamista tekee, ku iha tämmöstä pelkkää ohjaamista....niinku ku ite haluaa valmentaa. Mut nää mahdollistaa sen, ett sitä pystyy tekeen päätoimisesti, nää o vähä pakkopullaa täs mukana, kyllähä täs näennäisesti käydään, ja tehään ne hommat niinku pitää tehdä. (toiminnan ohjaaja)

Urheiluseuroja, jotka ovat kiinnostuneita toimimaan LASUn tavoitteiden mukaisesti, tarvittaisiin erään haastateltavan mukaan lisää. LASUn tavoitteet, osallisuus ja yhteisöllisyys, olivat hänen mukaansa ylipäättään melko uudenlaisia tavoitteita organisoidussa liikuntatoiminnassa. Lasten osallisuus urheiluseuratoiminnassa ei ollut ”kauheen korkealla tasolla”. Yhteistyökumppanit joutuivat miettimään paljon, mitä osallisuus käytännössä tarkoittaa. Tietoa ja osaamista tästä näkökulmasta ei ollut riittävästi. Oli vaikea hahmottaa, minkälaista osaamista Easysport-toiminnan ohjaaminen vaatii. Tämä teki osaavien ohjaajien löytämisen vaikeaksi. Eräs haastateltava koki, että sosiaalisia tavoitteita painottavia ohjaajia ”ei ole pilvin pimein”. Hänen mukaansa oli helpompi löytää ohjaajia, jotka keskittyivät yhteen lajiin ”veren maku suussa”. Yhden haastateltavan mukaan urheiluseuroista löytyi ”perusohjaajia”, mutta erityislasten ohjaamiseen tarvittaisiin enemmän kiinnostusta tai taitoa.

Haastateltavan mukaan yhteistyö liikuntaviraston ja Palloliiton kanssa loppui, koska Palloliiton motiivina oli nimenomaan jalkapallon edistäminen ja jalkapalloilijoiden määrän lisääminen. Lapsilähtöisten ryhmien myötä Palloliiton syy olla mu-

kana katosi. ”Liian vahva lajisidonnaisuus tällaisessa toiminnassa saattaa olla häiritsevä tekijä.” Jalkapalloryhmät saattoivat hänen mukaansa myös karsia tyttöjä jämmään pois toiminnasta. Toisen haastateltavan mukaan Palloliitto kyllä ohjeisti yhteistyöseuransa toteuttamaan monipuolista liikuntatoimintaa, mutta osallistujien toiveesta osa ryhmistä keskittyi pelkästään jalkapalloon.

Karkottavana tekijänä mainittiin myös Easysport-ryhmän liiallinen joukkueisuus. Erään haastateltavan mukaan joissakin ryhmissä kävijöinä olivat jatkuvasti samat lapset ja uusia osallistujia ei vuoden aikana tullut. Hän koki liian tiiviit ”suljetut ryhmät” Easysport-toiminnan avoimuuden ja matalan kynnyksen periaatteiden vastaisina.

Joskus osallistujilla oli vaikeuksia ymmärtää, minkälaisia sääntöjä vapaaehtoiseen osallistumiseen perustuvissa Easysport-ryhmissä noudatettiin. Koulun jälkeinen aika koettiin osittain liiankin rennoksi ja osa osallistujista otti liikaa ”oikeuksia”. Easysport-toiminnan haasteena olikin löytää tasapaino tiettyjen pelisääntöjen ja vapaa-ajan toimintaan liittyvien vapauksien välimaastosta.

12.6 Easysport-hankkeen projektiluontoisuus

Moni haastateltava koki ongelmaksi, että Easysport-hankkeen rahoitus ei ole kaupungin budjetissa. Projektikauden päätyttyä jouduttiin odottamaan rahoituspäättöstä seuraavalle vuodelle. Jo kahtena vuotena oltiin haastateltavien mukaan tilanteessa, jossa ei tiedetä, jatkuuko toiminta keväällä. Suurimpana pelkona oli, että hanke ei enää saa rahoitusta, jolloin lasten ryhmät loppuvat. Kaupungin hidas byrokratia vaikeutti muutaman haastateltavan mukaan hankkeen toteuttamista. Hankkeen toteuttaminen oli sidottu valtuustokauteen, joka oli neljän vuoden pituinen; käytännössä tehokasta aikaa hankkeen toteuttamiseen jäi alle kolme vuotta.

Urheiluseurojen ja muiden palveluntarjoajien toiminnan kannalta projektiluontoisuus oli haaste. Kun syksyllä palkattiin ohjaaja vetämään Easysport-ryhmiä, ei pystytty takaamaan, että töitä riittää myös keväälle. Erään urheiluseuratoimijan mukaan tämä vaikutti urheiluseurojen sitoutumiseen ja saattaa vaikuttaa pitkällä tähtäimellä palveluntarjoajien haluun ja kykyyn olla mukana hankkeessa.

No tietty raha, jatkuuko projekti, se on meidän suurin haaste, ja se totta kai vaikuttaa myös siihen, että seurojen pitäisi tietää suht aikasi jatkuuko vai eikö jatku, se on siellä kurjana ett ei pysty sanomaan heillekään. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Vuonna 2014 lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman liikunnan harrastamista koskevat tavoitteet sisältyivät osaksi kaupungin strategiaa ja Easysport-toimintamalli vakiintui liikuntaviraston vakituiseksi toiminnaksi. Näin ollen Easysport-toiminnan projektiluonteisuuteen liittyvät ongelmat eivät oletettavasti ole enää yhtä keskeisiä.

12.7 Muita ongelmia

Tavoittaminen

Vaikeuksia koettiin 4.–6.-luokkalaisten tavoittamisessa toiminnan pariin. Keinot tämän ikäluokan innostamiseen olivat erään haastateltavan mukaan vähissä. Muutama haastateltava koki, että vanhimmat alakoululaiset näkivät Easysport-ryhmät enemmän koulun iltapäiväkerhoina kuin vapaa-ajan toimintana. Eräs liikunnanohjaaja huomasi, että erityisesti kuudesluokkalaiset tytöt häviävät ryhmästä alakoulun viimeisenä keväänä. Liikunnanohjaajan mukaan tytöt kokivat olevansa liian isoja osallistuakseen koulun kerhoon. He kokivat koulun kerhot ”lapsellisina”.

Jos tavoite olisi 4-6 enemmän, siinä ei ole niin onnistuttu. On ongelmallisempi ikäluokka liikkumisen kannalta. Eka-tokaluokkalaiset liikkuu muutenkin paljon enemmän, vaikka eivät ole ohjatussa toiminnassa. Miten saisi innostumaan isommat tulemaan tämäntyyppiseen?? Ne näkee easysportin koulun kerhona, en mä sinne halua mennä, vaikka olisi juuri sitä kohderyhmää. (toiminnan koordinaattori ja ohjaaja)

Yhteistyö lasten vanhempien kanssa

Matalan kynnyksen toiminnan ongelmaksi koettiin, ettei vanhempiin saada helposti kontaktia. Erityisesti vanhempien apua olisi tarvittu, kun lapsi yhtäkkiä lopetti osallistumisen Easysport-ryhmään eikä kukaan tiennyt syytä.

Erilaiset vakuutuskäytännöt

Ongelmia aiheuttivat myös erilaiset vakuutuskäytännöt. Liikuntavirasto ei vakuutanut toimintaansa osallistuneita, toisin kuin urheiluseurat. Koska Easysport-toiminta oli liikuntaviraston koordinoimaa, lapsia ei vakuutettu. Myöskään koulun vakuutus ei kattanut Easysport-toimintaan osallistumista. Vakuutuskäytännöt saattoivat jäädä epäselviksi vanhemmille, jotka rinnastivat toiminnan urheiluseuran tai koulun käytäntöihin.

Liikuntatilojen puute

Easysport-hankkeessa koettiin liikuntatilojen saatavuuteen ja ahtauteen liittyviä ongelmia. Liian pienet tilat vaikeuttivat toiminnan järjestämistä. Varsinkin levottomia ryhmiä oli vaikeampi hallita pienessä tilassa, vaikka mukana oli kaksikin ohjaajaa. Koulujen toivottiin ottavan paremmin huomioon Easysport-ryhmien aikataulut ja tarpeet tilavarauksia tehdessä. Myös liikuntaviraston omia tiloja haluttiin käyttää enemmän. Toisaalta koettiin, että muihin kuin koulun yhteydessä oleviin liikuntapaikkoihin oli vaikeampi saada lapsia mukaan.

13 NÄKYMIÄ MATALAN KYNNYKSEN LIKUNNALLISEN TOIMINTAKULTTUURIN KEHITTÄMISEEN

Matalan kynnyksen liikunnalliselle Easysport-toiminnalle oli monella Helsingin alueella ja koululla tilausta. Toteutuneet liikuntaryhmät olivat hyvin erilaisia, sillä sekä lasten että toiminnan toteuttajatahojen intresseissä oli eroja. Tarvetta oli lapsilähtöiselle ja monipuolisilla liikuntataitoja kehittäväälle toiminnalle sekä vapaalle hengailulle ja leikille. Osa lapsista taas kaipasi urheiluseuratoimintaa muistuttavaa aikuisjohtoista valmentautumista tietyn lajin parissa. Yhteistä kaikille oli, että toiminta oli maksutonta, siihen oli helppo tulla mukaan ilman sitoutumista tai erityisiä liikuntataitoja ja -varusteita. Lisäksi erityistä tukea tarvitseville lapsille räätälöitiin kohdennettuja ryhmiä, joissa oli osittain erilaiset tavoitteet ja toimintaperiaatteet kuin muussa Easysport-toiminnassa. Kohdennetun toiminnan parissa olevien lasten tarpeissa korostui erityisesti ryhmän turvallinen ilmapiiri.

Easysport-hanketta toteutettiin eri sektoreiden välisenä yhteistyönä. Toiminnan tavoitteet perustuivat Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan (LASU 2009–2012). Hankkeen rahoittaja oli Helsingin kaupunki ja toiminnan koordinoija Helsingin liikuntavirasto. Toiminnan toteutti kolmas sektori, yleisimmin liikunta- ja urheiluseurat, mutta myös muut palveluntarjoajat, joiden toimintamuotona oli liikunta. Koulut määrittivät toiminnan aikataulun ja antoivat liikuntatilat toiminnan toteuttamiseen. Liikunnallisen iltapäivä- ja aamutoiminnan mahdollisti Helsingin opetusviraston päätös, jossa koulun ulkopuoliset tahot saivat järjestää toimintaa koulun tiloissa ennen klo 17. Yhteistyötä erityistä tukea tarvitsevien lasten tavoittamiseen toiminnan pariin kehitettiin opetusviraston, sosiaali- ja terveystieteiden sekä koulujen kanssa.

Toimivan yhteistyön tausta oli, että kaikkien tahojen intressit tulivat huomioituiksi, ja parhaimmillaan Easysport-toiminta oli kaikille tahoille hyödyllistä. Lapset saivat osallistua liikuntaryhmiin turvallisen aikuisen ohjauksessa vanhempien ollessa vielä töissä. Osa opettajista koki, että lasten liikkumisen lisääntyminen ja ylipäättään ryhmässä mukana oleminen tuki heidän työtään lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemisessa. Osa kouluista oli tyytyväisiä, että ulkopuoliset toteuttajat järjestävät mielekästä toimintaa alueen lapsille. Urheiluseurat saivat työllistettyä ohjaajia täysipäiväisesti Easysport-liikuntaryhmien avulla, seuratoimintaan tuli Easysport-ryhmistä mukaan joitakin lapsia ja seuran toiminnan tunnettuus alueella kasvoi. Lisäksi urheiluseuroilla oli mahdollisuus saada uusia näkökulmia seuratoiminnan kehittämiseen, esimerkiksi lasten osallisuuden vahvistamista toiminnan toteuttamisessa.

Yhteistyö ei kuitenkaan kaikilta osin toiminut ihanteellisesti, eivätkä eri tahojen intressit aina kohdanneet. Toiminta ei aina vastannut lasten toiveita, tai heidän toiveitaan ei otettu huomioon. Aikatauluongelmien vuoksi Easysport-ryhmä ei aina ollut luonnollinen jatko koulupäivälle. Opettajat saattoivat kokea liikuntaryhmät lisätyönä ja ymmärtää toiminnan tavoitteet eri tavalla. Lisäksi vapaa-ajan toiminnan

toteuttaminen koulun tiloissa ei aina sujunut vaikeuksista. Matalan kynnyksen liikuntatoiminnan toteuttaminen lapsilähtöisesti ja yhteisöllisyyttä vaalien ei ollut kaikkien urheiluseurojen ja niiden ohjaajien intresseissä. Osa urheiluseurojen ohjaajista halusi valmentaa aikuisjohtoisesti, ja he olivat tottuneet motivoituneisiin ja tottelevaisiin lapsiin.

Kunnan hallintokunnissa oli myös eroja. Kaikille hallintokunnille liikunta sosiaalisen vahvistamisen välineenä ei ollut tuttua. Suurimmat ongelmat eri sektoreiden välisessä yhteistyössä tulivat esille niiden lasten tavoittamisessa toiminnan pariin, jotka olisivat eniten sen tarpeessa. Syrjäytymisvaarassa olevat lapset tavoitetaan toiminnan pariin vain hyvin toimivalla yhteistyöllä, jossa kaikki tahot sitoutuvat yhteisiin tavoitteisiin ja rooliinsa päämäärien saavuttamiseksi.

Rahoittaja (Helsingin kaupunki) painotti lapsen mahdollisuutta yhteen harrastukseen vanhempien sosioekonomisesta asemasta riippumatta. Tätä tavoitetta tukivat Easysport-toiminnan maksuttomuus sekä toiminnan toteuttaminen ympäri Helsinkiä, erityisesti alueilla, joissa asui suhteessa enemmän vähävaraisia ja maahanmuuttajaperheitä. Jatkossa tarvitaan enemmän tietoa siitä, millä alueilla on suurin tarve maksuttomaan toimintaan. Osa Helsingin huono-osaisista alueista on niin sanotun positiivisen diskriminaation kohteena, jolloin alueen harrastustarjontaan on tietoisesti panostettu erityisillä toimenpiteillä ja hankkeilla. Tärkeää olisi myös selvittää ne heikommassa asemassa olevat asuinalueet, jotka eivät ole positiivisen diskriminaation kohteena, mutta erityisesti hyötyisivät lisäystä tuesta.

Samoin olisi tärkeää kartoittaa, mitkä muut tahot toteuttavat alueilla matalan kynnyksen liikuntatoimintaa. Tässä kohtaa on hyvä muistaa, että myös muut toimijat kuin liikunta- ja urheiluseurat toteuttavat liikuntatoimintaa. Alueellista yhteistyötä tulee tulevaisuudessa kehittää niin, että kaikki palveluntarjoajat tietävät toistensa toiminnasta tietyllä alueella. Tällöin voidaan suunnitella alueen toimintaa enemmän kohderyhmän näkökulmasta, välttää eri tahojen järjestämän toiminnan päällekkäisyys sekä kannustaa lapsia osallistumaan myös muiden palveluntarjoajien toimintaan.

Easysport-hankkeen alkuvuosina toiminta lähti liikkeelle urheiluseurojen kiinnostuksesta, eli mukaan tulivat matalan kynnyksen toiminnasta kiinnostuneet liikuntajärjestöt. Ongelmaksi saattaa muodostua se, että kaikilla alueilla urheiluseurat eivät ole kiinnostuneita tai niillä ei ole resursseja toteuttaa matalan kynnyksen liikuntatoimintaa. Näille alueille tarvittaisiin ohjaajia esimerkiksi liikuntavirastosta tai laajemmalla alueella toimivilta palveluntarjoajilta.

Etenkin rahoittajan tavoite Easysport-toiminnalle oli lasten ja nuorten osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen. Tavoitteeksi määriteltiin myös vuorovaikutus- ja tunnetaitojen merkitys lasten ja nuorten kasvun tukena. Toiminnan toteuttajien näkökulmasta, ensisijaisena tavoitteena Easysport-toiminnassa puolestaan oli lapsen liikkumisen lisääntyminen ja liikunnallisen elämäntavan omaksuminen. Monen huolena oli lasten ja nuorten vähäinen liikunta sekä ylipaino-ongelmien yleistyminen. Myös lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa mainittiin liikku-

misen lisääminen ja liikunnallisen elämäntavan omaksuminen, mutta ne eivät varsinaisesti olleet painopistealueita kärkihankkeessa III, johon Easysport-toiminta kuului.

Lasten osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamisen tavoitteet olivat haastattelujen perusteella erityisesti kunnan hallintokuntien edustajien ja järjestöjen koordinaattoreiden tiedossa. Samoin opettajat painottivat näitä tavoitteita. Käytännön toiminnassa ja ohjaajien haastatteluissa kuitenkin ilmeni, että erityisesti lasten osallisuus toiminnan tavoitteena oli liikuntatoiminnassa melko uutta. Myös yhteisöllisyyden ajateltiin usein vahvistuvan luonnostaan liikuntatoiminnassa ja tapahtuvan ikään kuin automaattisesti. Tarkempia mekanismeja ja keinoja yhteisöllisyyden lisäämiseksi liikuntatoiminnassa ei tullut esille. Samoin monelle oli vielä epäselvää, mitä lapsen osallisuus liikuntatoiminnassa tarkoittaa. Toiminnan toteuttajien tavoitteet eivät siis kaikilta osin ota riittävästi huomioon osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamista, jotka olivat kuitenkin rahoittajan sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman painopisteet Easysport-toiminnalle.

Liikuntaviraston rooli matalan kynnyksen liikuntatoiminnan sekä liikunnan välinearvon puolestapuhujana lapsen osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamisessa liikunnan keinoin lisääntyy edelleen. Tämä on tärkeää yhteistyön kehittämisessä muiden hallintokuntien sekä erityisesti luokanopettajien ja rehtoreiden kanssa, jotka mieltävät toisinaan liikunnan enemmän suorittamiseksi ja kilpailemiseksi.

Easysport-toiminnan yhtenä tavoitteena rahoittajan sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaan oli myös koulujen loma-aikojen toiminnan kehittäminen. Yhteistyössä urheiluseurojen kanssa Easysport-toimintaa toteutettiin kesäloman alussa ja lopussa (kesäkuussa ja elokuussa) sekä talvilomalla. Suomen yleisimpänä lomakuukautena heinäkuussa ei toteutettu toimintaa. Joidenkin, erityisesti heikommissa yhteiskunnallisissa asemassa olevien, lasten näkökulmasta matalan kynnyksen liikuntatoiminta voisi kuitenkin olla tarpeellista myös heinäkuussa.

Easysport-toiminta tavoitti paljon lapsia toiminnan pariin. Esimerkiksi syksyllä 2013 toteutettiin 133 liikuntaryhmää, joihin osallistui yhteensä 2 126 lasta 19:ssä Helsingin peruspiirissä. Toiminnan kohderyhmä oli rahoittajan sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman näkökulmasta ”jokainen lapsi vanhempien sosio-ekonomisesta asemasta huolimatta”. Erityinen painopiste oli 3.–6.-luokkalaisissa lapsissa sekä erityisoppilaissa. Easysport-toimintaan osallistuvista lapsista on käytävissä olevan aineiston perusteella vaikea tehdä tarkkaa profilointia, mutta kerättyjen osallistujatilastojen mukaan voidaan sanoa, että liikuntaryhmiä toteutettiin eniten 3.–6.-luokkalaisille.

Kohdennettujen Easysport-ryhmien määrä on ollut vuosina 2010–2013 vähimmillään kuusi ja enimmillään 12 ryhmää, osallistujamäärien vaihdellessa välillä 109–198. Syksyllä 2013 kohdennettuja ryhmiä toteutettiin kahdeksan, ja niihin osallistui yhteensä 134 lasta. Kohdennettuun toimintaan osallistuneet lapset ovat lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaisesti Easysport-toiminnan ensisijainen kohderyhmä. Siihen suhteutettuna kohdennetun toiminnan ryhmämäärät

vaikuttavat melko pieniltä. Jatkossa olisi tärkeää kohdentaa voimavaroja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden tavoittamiseen ja sitouttamiseen.

Ohjaajien haastatteluiden ja osallistuvan havainnoinnin mukaan erityisesti toimintaan osallistuvat pojat olivat innostuneita liikkumaan ja oppimaan uusia taitoja. Joillakin pojilla oli tarve päästä mukaan toimintaan, joka muistuttaa monissa urheiluseuroissa tyypillistä aikuisjohtoista harjoittelua. Syystä tai toisesta nämä pojat eivät päässeet mukaan alueella toimiviin urheiluseuroihin, tai he kävivät urheiluseuran toiminnan lisäksi Easysport-ryhmässä. Niiden poikien tavoittaminen, jotka eivät ole niin innostuneita liikkumisesta, vaikuttaa vaikeammalta. Vähän liikkuvien poikien tavoittamiseen ja osallistumisen tukemiseen tarvitaan kohdennettuja toimenpiteitä ja ryhmiä.

Tyttöjen kohdalla toiminta näytti tavoittavan laajemman kohderyhmän. Mukana ryhmissä oli liikunnasta innostuneita, mutta myös niin sanottuja hengailijoita ja kaveriporukan mukana tulleita. He olivat mukana toiminnassa mutta eivät välttämättä fyysisesti kovin aktiivisia. Rahoittajan sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaan toiminnan tärkeimpiä elementtejä olivat lasten osallisuus ja yhteisöllisyys sekä mahdollisuus harrastaa jotain. Näiden tavoitteiden näkökulmasta oli tärkeää, että nekin tytöt, jotka eivät olleet niin innostuneita liikunnasta, olivat mukana toiminnassa. Kuitenkin liikuntatoiminnassa on perinteisesti totuttu siihen, että lapset ovat fyysisesti aktiivisia ja oppivat liikuntataitoja. Lasten hengailu ja omaehtoinen läsnäolo aiheutti jonkin verran hankalia tilanteita ohjaajille. Lisäksi liikuntaryhmien ohjaajat tarvitsevat jatkossa paljon tukea levottomien lasten ja ryhmien ohjaamiseen sekä avoimen keskustelun käymiseen näistä vaikeuksista.

Myös tytöt tarvitsevat kohdennettua toimintaa, erityisesti ne tytöt, jotka liikkuvat vähän ja eivät pidä liikunnasta, sekä osa maahanmuuttajataustaisista tytöistä, joiden osallistumisen esteenä saattaa olla kulttuurilliset tekijät. Yleensä sekä maahanmuuttajataustaisten että kantaväestöön kuuluvien tyttöjen osallistuminen vähenee merkittävästi yläkouluun siirryttäessä. Tulevaisuudessa olisi tärkeää miettiä myös, miten Easysport-ryhmät saadaan houkutteleviksi myös alakoulun vanhimille oppilaille. Samoin harrastuksen jatkuminen luontevasti yläkouluikäisille tarkoitettuun Fun Action -toimintaan tulisi ottaa huomioon liikuntaviraston hankkeiden välisessä yhteistyössä.

LÄHTEET

Helsingin kaupunki. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (LASU) 2009–2012.
Helsingin liikuntavirasto 2012. Easysport-esite syksy 2012. Maksulliset ja maksulliset liikuntaryhmät alueittain.
Helsingin liikuntavirasto 2014. Easysport-toiminnan tilastot 2010–2013. Säännöllisen toiminnan osallistujien, liikuntaryhmien, käyntikertojen ja palveluntarjoajien lukumäärät.